

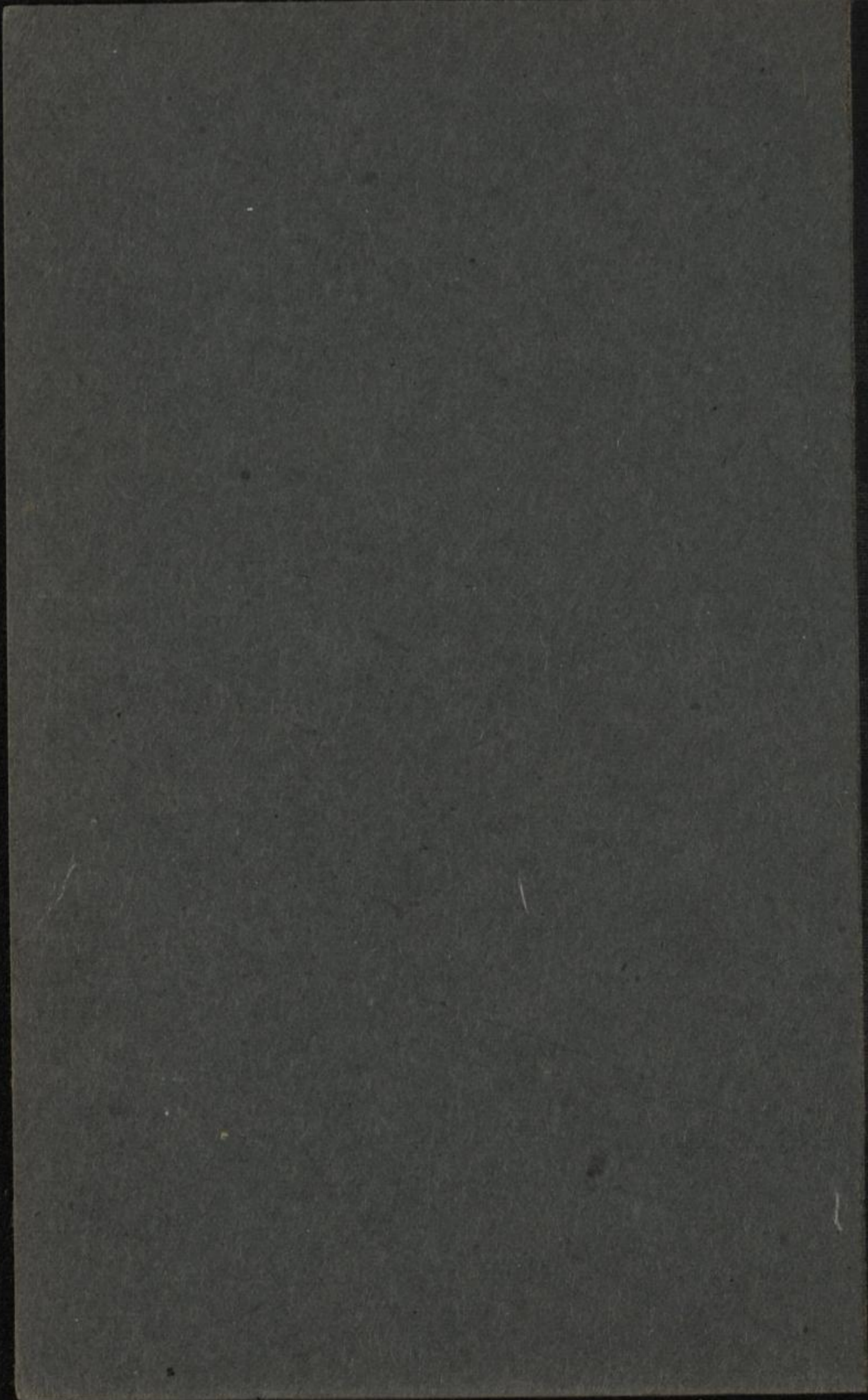
Tomáška

Wrijó's

1934

4/8°

3185

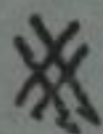
SERBSKA LUDOWA KNIHOWNJA
WUDAWA NAKŁAD SERBSKICH NOWIN

Čo. 27

P. Romuald Domaška:

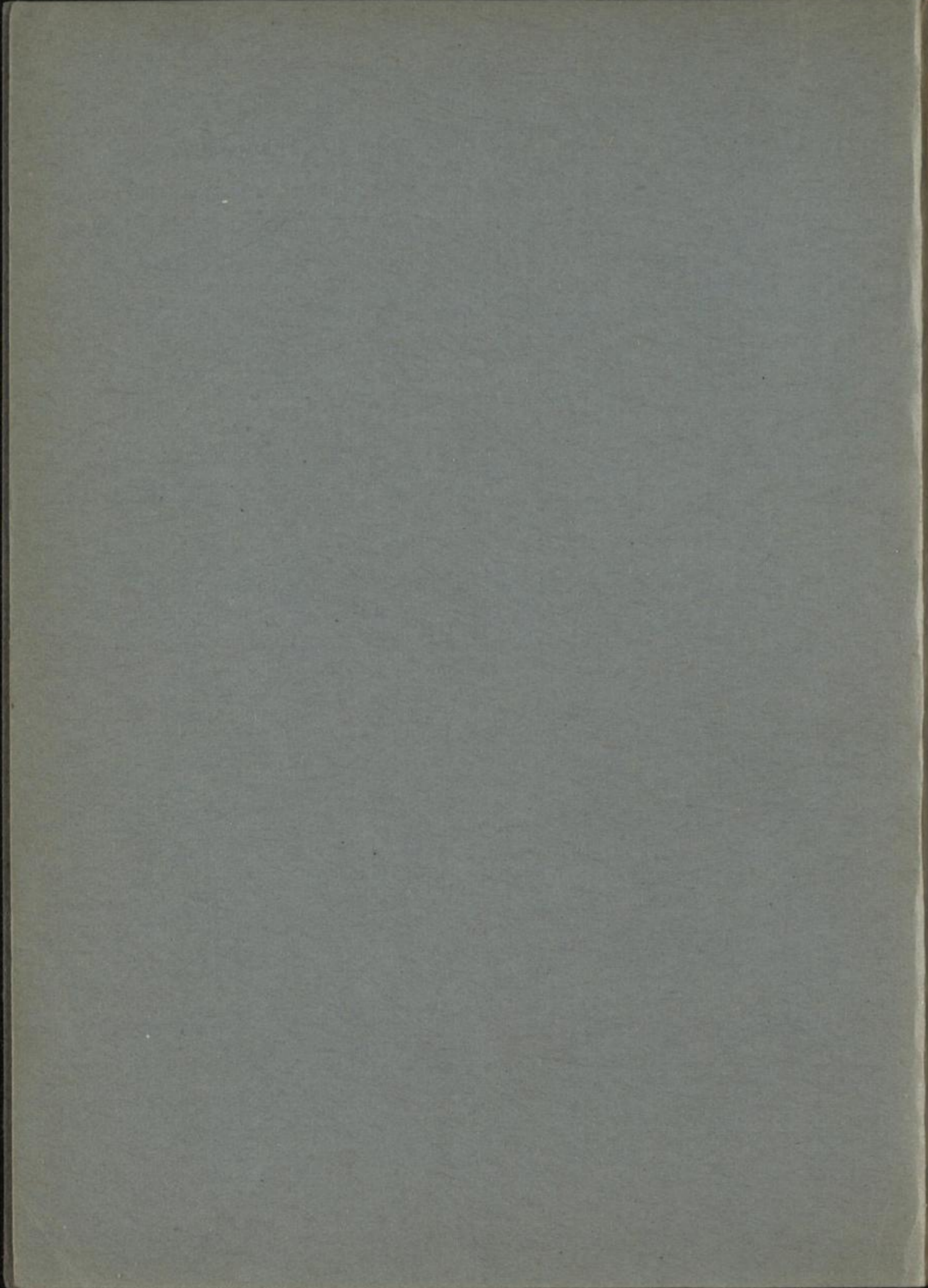
WRJÓŠ

Powědančko
z Delan

W Budyšinje 1934

Čišćał a nakładował dr. J. Cyž w Budyšinje.

SERBSKA LUDOWA KNIHOWNJA
WUDAWA NAKŁAD SERBSKICH NOWIN

Čo. 27

P. Romuald Domaška:

WRJÓŠ

Powědančko
z Delan

4/8 - 3185

W Budyšinje 1934

Ćisćał a nakładował dr. J. Cyž w Budyšinje.

WIRTSCHAFTS UNIVERSITÄT
DRESDEN

1954

Wirtschaftslehre

Wirtschaftslehre

Wirtschaftslehre

Wirtschaftslehre

Wirtschaftslehre

Wirtschaftslehre

Předstowo.

Spisowaćel předležaceje knižki, knjez administrator P. Romuald Domaška w Róžeńće, kiž njedawno strowy a čily swoje 65. narodniny wo swjeći, je našu literaturu w poslednich 10 lětach z wurjadnje rjanymi dźělami wobohaćil. Dopominam tu na najrjeńše: „Pilatusowy jězor“ (Łužica 1926/27), „Khodojty“ (Serbske Nowiny 1927), „Wbohec mosty“ (Łužica 1929), „Pokładopytař“ a „Le Chevalier de Saxe“ (Dom a swět 1931), „Napoleon a serbski wojak“ (Serbske Nowiny 1932). We wšěch tutych dźělach čerpa spisowaćel swoju maćiznu z dawneje serbskeje zańdženosće. W předležacym powědańčku, kotrež so přeni raz wozjewi we „Łužicy“ 1932, wjedže nas wón do žiweje serbskeje přítomnosće. Jeho rjek, Popelic Michał, je tak čisty, nadobny, přikladny kharakter, a čin, kiž so wokoło njeho pleće, tak pozběhowaca, zo wěsće namaka žiwy wothlós mjez našim ludom.

W Budyšinje, 10. septembra 1934.

Nakładnik.

Friedsowen

Die Friedsowen sind ein Teil der
Landschaft in der Gegend von
Dresden. Sie sind ein
wichtiges Element der
Landschaft und haben
eine lange Geschichte.
Die Friedsowen sind
ein Teil der Landschaft
in der Gegend von
Dresden. Sie sind ein
wichtiges Element der
Landschaft und haben
eine lange Geschichte.
Die Friedsowen sind
ein Teil der Landschaft
in der Gegend von
Dresden. Sie sind ein
wichtiges Element der
Landschaft und haben
eine lange Geschichte.

Die Friedsowen sind ein Teil der Landschaft in der Gegend von Dresden.

Friedsowen

1.

Z duri małego domčka, kiž leži na kóncu drobneje holanskeje wjeski, wustupi skónc žnjeńca na swětłym, jasnym ranju šwižny, runje kaž jědla zrosćeny, rjany młodźenc z połnym košom zorna, zahwizda, a wulka syła kokošow, parlawow a trutow zhromadzi so škrěčo a wolajo wokoło njeho, mjez tym zo šwita hołbi wšěch družin a barbow pjerchota nad jeho hłowu, so sydajo njebojaznje na ramjeni, rucy a do koša. Tež něšto wroblikow přilětuje a woblětuje pjeriznu a hlada, hdže móža zornjatka pokradnyć. Z krasnymi, blyšćatymi pjerjemi wupyšeny honač je wotehnawa. Wosebity strach pak maja wrobliki před so naduwacym, kawdrowacym trutakom, kiž z hněwom so pyrjacy, z čerwjnym hordłom tam a sem běha. Pos leži před swojej khěžku, přecaha so a bórči na małe paduchi. Je pak přiwjazany, to wědza wrobliki derje, tuž na njeho njeđižiwaja. Strašniša wšak je kóčka, kiž so zady kusk drjewa tuli, zo by nadobo wuskočila a sebi pječeńku k snědanju dosahnyła. Tola Popelic Michał ma z wroblikami sobuželnoś. Čisnje jim dale spěšnje, zawistnje zběraceje pjerizny, někotre zornjatka, kotrež pak kurčace hołbje sebi ruče přiswoja.

Najbóle njepopřate pak su parlawy abo krjepjene kokoše, kotrež so mjez sobu kusaja, do kokošow štapajo, a te škrěčo přeskakuja na druge strony a splošeja z tym hołbje. Michał mjeta z połnej horšću prajo: „Dóstanjeće tola wšitke nadosć, ale tak je: njepopřatosć kaž pola člo-

wjekow! A wam khudym wroblkam njedaja zawistne pyski ani zornjatka. A na tym njeje hišće dosć. Was zničie so prócujetej psyk a kóčka, kotrymajž tola ženje žaneje křiwdy sće nječiniłe, khiba zo sće jimaj jich kortka wučisćile. Haj, tak je pola skotu a čłowjekow, ale Bohu džak nic pola wšitkich.“ Z prózdnym košom, kiž bě sebi sam z drobných witkow rjenje napletł, wróci so Michał do swojeho twarjenčka. Khěžka bě drje nizka a ze słomjanej třechu, ale slónčne pruhi padachu na čiste wokna, w kotrychž stojachu we wšěch barbach kčějace róžički. Na wšěm bě widžeć pilna a rjadowaca ruka hospodarjowa, tak zo bě radosć, na domčk a dwórčk z pódlanskim twarjenčkom hladać. A kaž wonka, tak tež bě nutřka. Syta čerwjenosć cyhelow, z kotrymiž je jstwa při zastupje pokładžena, wotblyšćuje so wot běłosće podłohi, kiž je ze sněhbělym pěskom posypana. W cyłej wsy nima drje nihtó čisćišich talerjow a šalkow na polcach kaž Popelic. W rózku wisa wumělska Boža martra a pod njej wołtařk, přikryty z čistym cankatym rubiškom. Swječatka su wučiscene a njeje widžeć na nich, zo su tam w léce muchi bjesadowale. Njeje tu žaneje pychi, ale tež žaneho njeporjadka. Je widžeć, wšo je na swoim městnje. Michał staji koš na kachle, dže won k něsci, hdžež so při plapotacym woheńčku neple dowarjeja. Nakrate kuski khlěba za poliwku je hižo naparił. Nětko zawoła do powočinjeneje jstwicy: „Luba maći, dobre ranje. Přihotuj so, snědanje je hnydom hotowe.“ „Sym hižo hotowa, moje džěco. Hnydom přińdu.“

Na kij sylnje so zepjerajo, wustupi ze jstwy zdrjena žónska, kiž so zda starša być hač woprawdže je. Čěrpi na wić a kóžda kročel přihotuje jej bolosće. Michał by wšak jej snědanje rad do loža přinjesł, ale z tym jej njetrjechi. Chce dopołdnja hač po wobjedže kóždy dzeń w jstwicy přebywać. Po wobjedže so zaso lehnje do lo-

ža a wostanje tam potom hač zaso do ranja. Na to pak so kóždy dzeń wjeseli, zo móže k snědanju přińc a při tym ma za swoju winowatosć, swojemu do štyriadwacyteho lěta kročacemu „hólcej“ rozpowědać, kak ma kozu podejić, ju picować, hladać za kurymi, hdže njesu, psej a kóčcy jěsć dawać. Michał so lubje smějkoce — słyši džěn tute powučenje kóždy dzeń — ale raduje so, zo to čini maćeri wjesele, jeho tak rozwučeć. Džěscowska radosć swěći so z jeho módreju, jasneju wóčkow, hdyž móže maćeri jeje přeća swěrnje dopjelnić. Jemu však poliwka dwójcy tak derje zesłodži, hdyž ju mać pokhwali. Ale Michał dyrbi derje kedźbować, zo njesu kuski khlěba přetwjerde a nic přemjehke, zo je kozace mloko prawje wotwarjene, hewak mać njekhwali. Potom přinjese Michał neple, kiž maja być mučnate, kusk rozwarjene, ale nic přewjele. Mać sebi je sama běli a jě je z twarohom. Neple jě mać tři króc za dzeń: rano běli sebi je sama, připołdnju dyrbja być tołčene z kusk kozacym mlokom a wječor přihrěwane a pražene a k tomu kóždy raz poliwka. To je jěsć za cyły tydzeń z wuwzacóm póstnych dnjow, na kotrychž su hejdušne krupy. Njedźelu a swjaty dzeń pak su w mlócy jahły abo warjene jahły ze sušenym mjasom. Kermušu je stare prawo, zo přińdže na blido připołdnju krupjana kołbasa z kisykałom a čorna juška ze swinjnym rjapom. A k tomu kusk warjeneho banja a čerwjonych jahodkow. Po tym ma so tež mać. Michał pak sebi po poliwcy namaza dlu khlěba z mjedom. Mjedu však ma dosć, pilne pčołki jón jemu nanoša. Mać mjedu njejě, kaž tež nic sadu swojeje khorosće dla. Syn pak lubuje měd a sad. To drje bě hač dotal jeničke, w čim so Popelowa, wudowa po khudym khěžkarju a pčołarju Popele, wot syna rozeznawaše. Džensa při snědanju so pokazowaše, zo mać tež hišće w druhich wěcach se synom jeneje mysle njeje. Swoje wšědne powučenje wo zastaranju hospodař-

stwa skónči džensa: „Kak zaso khwataš z jědžu! Hladaš jenož, zo by won mohł k swojim pčołkam. Njeboh nan wšak měješe tež pčoły, hdyž tež nic telko kaž ty, ale njej sebi z nimi telko džěla činil kaž ty. Nanosychu, bě dobre, hdyž nic, tak tež njebě tohodla zlě. Předa něšto mjedu, zo bychmoj trěbne pjenjezy měloj a tamón rozdawa. Ty wšak nětk z mjedom wikuješ a sebi tysacy z tym zasłužiš, kaž ludžo powědaja.“

Michał so zasmja prajicy: „Tak ludžo powědaja! Što dha hišće wjacj?“

„Mi wšak je wšo jene, kelko wuwikuješ. Wo to so njestaram. Ale to mje stara, zo so doma hospodařstwo derje wothlada. Ty pak nimaš khwile, ja bohužel njemóžu. Tuž dyrbiš sebi hospozu wobstarać a so woženić.“

„Maći, kak khětře dyrbi to być?“

„Tak bórzy hač je móžno. Wšak ludžo powědaja.“

„Što pak ludžo zaso powědaja?“

„Zo maš hižo njewjestu wupytanu.“

„Hdyž tak je, luba maći“, měni wjesele syn, „tak budže za štyri njedzele kwas.“

„Michale, z tajkimi wěcami nježortuju. Praj mi z prawdu, kak so wěc ze susodzie Hanku ma?“

„Maći, wěš, zo će ženje wołzał njejsym. Tuž ći praju tež džensa prawdu. Njepřeju, zo Khěžnikec Hanku lubuju. Bych sebi ju rad wzał a tež wona je mi přikhilena, kaž je mi sama prajiła. Ale njewěm, što stary Khěžnik k tomu praji. Je mi přeco, kaž bych jeho słyšal rjec: „Hólče, ja sym bur a ty sy khěžkař. Tuž sebi njezwěrju jeho woprašec.“

„Michale, ja přećiwo Hancy ničo nimam, haj mam ju rad. Praju ći sprawnje. Je někotre razy mje wopytala, hdyž běše ty pola pčołkow w lěsu. Sym spóznała, zo ma čistu wutrobu a zo je dobroćiła. Lubuje tež tebje horco. Ale tu je hórko plakała, dokelž so boji, zo nan

do waju zwjazka ženje njezwoli. Tola njeje hišće wšitko zhubjene. Chcu z nim sama porěčeć.“

„Kemšacy džak, luba maći. Wěm, hdyž so ty postaraš, potom dóstanje sekera toporo.“

„Njewěm, njewěm. Mam spodziwne předčuća. O, hdy by so moje jeničke přeće dopjelniło, tebje tak prawje zbožowneho widžeć!“

„Kotra wutroba nježada zbožowna być? Bych lžal, hdy bych rjekł, zo za tym nježadam. Bóh wě, što je mi přisudžene. Njeh so stanje jeho Boža wola!“

„To mje zwjeseli, zo rěčiš kaž křesćan. Naša wutroba wostanje njeměrna, doniž njebudže wotpočować w Bohu. Budźmy jemu poslušni a wón nas powjedže po prawym puću. Móže być, zo budže tón škropawy, černojty a nahly. Tola, jeli by tež tajki byl, tak je to wola nas lubowaceho njebjeskeho nana.“

Michał položi maćeri ruku na ramjeni prajo: „Luba maći, džakuju so Bohu Knjezej, zo mam tebje. Ty sy mje pokojala, hdyž dyrbjach jako džěčo burskim hólcam konja činić, woni pak běchu přeco pohončojo a ja ženje. Twoja lubosć mi wostanje, hdyž mandželskeje mi njeje popřate.“

„Dobre džěčo“, splakny mać šeptajcy, „maćeńska lubosć wostawa wěčnje.“

II.

Bože slónčko swěćeše džensa tak jasnje a miłe. Wo hrěwaše drje rjenje, ale njepaleše tak njemiłosćiwje kaž w léce, zo ludžom pót běžeše z wobliča při ćežkim džěle. Džensa pak bě powětr tak miły, zo ličko majkaše kaž mjehka holčyna ručka. Bě tak jasny a čisty, wóčko móžeše bjez zadžěwka zhladować do dalokosće a hłosy džělacych na lukach a polach klinčachu tak zrozumliwje, kaž z cyle blizka. Na brjóžkach kěješe wrjós

a wudychaše luboznu wón, kiž wokřewi nimokhodzacych. Popelie Michał jědzeše z małym wozyčkom, na kotrymž měješe wšelaku nadobu kaž ramki za kołče a prózdne płasty, k blizkemu lěsej. Wón jědzeše jara pomaluku a druhdy samo kusk pozasta, wobhladowaše sebi někajki kamjeń při puću na hromadcy kamjenjow ležacy, tak kedźbliwje, kaž tajki přirodospytnik. Činješe drje to mjenje ze zajima za přirodospytnu wědomosć, ale zo by dočakał holčku, kiž w pisanym rubišku khwataše ze wsy. Znaješe derje tuto rubiško, kiž so jemu tak lubješe, ale bóle však holčka, kiž je nošeše. Bě to Khěžnikec Hanka, šwižna w srěnjej wulkosći, štyri lěta młódša hač Michał. O, kak krasna bě jeje postawa, kiž so z lohkej kročelu jemu spěšnje bližeše kaž młoda sorna. A hdyž k njemu přikhwata, swěćeše so z jeju hlubokeju čorneju wóčkow runje tak mile swětlo, kaž je slónčko sćeše z módrych njebies. Jeje čerwjenej hubcy so smějkaštej, haj po bělymaj a čerwjenyumaj woběmaj ličkomaj runja zralemu jablučkej hraješe šibały posměwk, a při wjeselym postrowje pokazaštej so rjadcy sněhbělých zubičkow. Nichtó drje njebudže so džiwać, zo tu tón lubozny zjew na Michała, kiž na nju žadosćiwje zhladowaše, najwjetši zaćišć činješe; však njeby tež druhi bjez začuća wostał, kiž sebi rjanosć wažic wě. Michał čuješe so zbožowny, bě jemu tak ćopło wokoło wutroby, hdyž porňo sebi kročeštaj, byrnjež tež wo docyła wšědnych wěcach sebi powědałoj. Hanka hronješe, zo swačinu njese syekam na łucy a tuž dyrbi khwatać. Michał njerěčeše wjele, praješe, zo však ma tež nuzne, dokelž chce džensa při tak rjanym, suchim wjedrje mnoho mjedu z kołcow wuwzać. Najebač nuzneho džěla njekhwataše, ale posłuchaše na lubozny hlós swojeje přewodžeřki, kiž jemu klinčeše kaž slěborny zwónčk, kiž jeho tak wobkuzlaše, zo rad na wšo druge pozaby. Tola wozbožaca rozmołwa njetraješe dołho. Hanka winy

so po malej šćežcy na prawo, Michałowy puć pak wjedžeše k wulkej přestrjeni kćějaceho wrjosa na lěwo. O, kak krasny bě to napohlad! O, kotre wóčko njeby z radosću zhladowało na tutón na čerwjen so pisanjacy rub! A kajke bě tu zynčenje! Tysacy a statysacy pilnych pčołkow znošowaše so nad milionami něžnych kćěničkow tuteje nazymskeje rostliny. Wjesele sebi spěwachu tute Michałowe lubuški: „Wrjós, wrjós, wrjós na holi kćěje!“ a jich slědne hubki pijachu dychćiwje ze zlotych keloškow bójski napoj starych přibohow a słodžeše jim to lěpje hač najlěpše winko. Tutón tak lubozny wobraz skutkowaše mócnje na Michałowu, za rjanosć přirody wotewrjenu wutrobu. Njespominaše na dobytk, kiž jemu jeho statysacy sobudželařkow na tajkim slónčnym, ćopłym dnju nanosychu, ale piješe Božu krasnosć do so, tak zo kaž wopojeny so sydny na tam ležacy kamjeń, zo by so w duši radował. Sonjo sedžeše tu přez hodžinu dolho bjez toho, zo by wotmyslene džěło započal. Sylna wón kćějateho wrjosa bě jeho kaž pohłušila. Jeho wóčcy so zańdželištej a zwonkowny swět so jemu pozhubjowaše, ale čím jasnišo jewjachu so wobrazy we jeho duši. Wulka postawa joho nana, kiž bě před štyrjomi lětami zemřel, stoješe nadobo w jasnym swětle joho duše. O, kak lubowaše a česćeše tutoho muža, kiž běše so tak nanowscy za njeho starał. Běše to kruta, železna powaha, kiž džěše swój puć, njehladajo na prawo a na lěwo, njestarajo so wo wusud sobučłowjekow. Nan bě z wojakom był a to w léce wósomaštyrcetym, hdyž dyrbyeše přećiwo zběžkarjam wojować. Njemóže ženje to zabyć, zo dyrbyeše čłowjesku krew přeliwać. Wón praješe: „Mějachu zběžkarjo wopačne nahlady, tak je to wina tych, kiž mějachu jich wukublać. Njeh so knježerstwo stara za dobrych wukublarjow, za dobre powučace knihi a nowiny a njebudže zběžkarjow. Z kajkim prawom prikazuje mi kral sobučłowjeka morić, do-

kelž ma tutón druhe nahlady hač kral abo dokelž je druheho naroda?“ Ludžo so jeho zdalowachu, mjenowachu jeho „rebela“, dokelž měješe swoje přesvědčjenje, kotrež tež njebojaznje wupraji a kotrež bě hinajše hač tehdom lud měc smědžeše. Njezastupi do wojeárskeho towarstwa a bě jemu jara wotkhileny. Rjekny: „Što dyr bju tam? Pěstować bratrstwo? Njekhwala so tam mužojo, kiž su svojich sobučłowjekow morili? Je to bratrstwo? Je to lubosć, kotruž je nas naš Knjez a zbóžnik wučil? Čłowjesku krew přeliwać njeje žane rjane rjemjesło, njeje ani zdobne na to spominać. Tuž tam njemóžu hić.“ Kak nadobnje zmysleny bě tutón muž, kak njesebičny! Njekurješe, njepiješe ani piwa ani palenca, nje-nošeše žanych pjenjez při sebi, ale hdyž něšto trjebaše, praji to swojej žonje. Kóždemu čłowjekej bě k pomocy při dźele, při skoće bjeze wšeho zarunanja. Kelko mjedu rozdawa kóžde lěto khudym, a farsku cyrkej zastara ze wóskom. Pokhmurne a khutne bě jeho wobličo, praji kóždemu wěrnosć do woči bjeze kóždeho lišćenja, njech bě wučeny knjez, njech bě bur abo svojeho runjeća. Dokelž bě hinajši hač druzy, njemějachu jeho zańc, wosta jim cuzbnik. Měr a pokoj namaka pak we swojej swójbje, tuta spózna jeho wulku, so horjacu lubosć, kiž nje-pyta svojeho wužitka, ale lépshe sobučłowjeka.

Tuto wěrne křescánske zmyslenje bě so Michałej zarjalo hluboko do wutroby, nic tak jara přez powučenje, ale přez přeco widžomny příklad. Michał bě runje tak wótreho ducha kaž nan, ale jeho rozhlad bě šěrši, štož sebi dobyć pak njebě w zašlym času móžno bylo.

Wón spózna, zo ma čłowjek ze wšitkimi wot Boha darjenymi darami wikować. Wón widžeše, kak so škódne wliwy přeco bóle do serbskeho luda drěja, kotrež niča nadobne a pobožne zmyslenje ludowe. Tomu haćie móžeše jenož narodne přesvědčjenje, kiž zakituje před wšemi podrywacymi činkami dobrych křescánskich

wašnjow a nałożkow. Serbska narodnosć je tohodla drohotne kubło, drohotniše hač časne wobsedźenstwo, dokelž z jeje hinjenjom hinje tež křescanska wěra a nabožne žiwjenje a z tym časne a wěčne zbožo. Michał widžeše w duchu, kak nan jemu kruće do woči hlada, ale wón nanej měrnje wotmołwi: „Nano, chcu tebje scěhować, moja lubosć njech služi mojemu narodej.“

Nadobo zjewi so Michalej něžna postawa, kaž z bělej mróčelu wobdata čehnješe přez jeho dušu. A wón sonješe: „Ty budžeš ze mnu jeneje mysle, kaž naša mać z nanom.“ Poł wótře bě słowa wuprajił, zatorhny so, wočini woči a hlej, slónčko khwataše hižo k připoldnju, bě najwjetši čas z džělom pola pčołkow započec.

Michał znaješe však wobstejnoscě swojich kołcow, byrnjež jich na tři sta měl. Měješe wšitke čislowane a wo kóždym we swojich knižkach zapisane, kak z nim stoji. Tola při bohatych žnjach, kaž to džensa běše, bě nuzne, kołče přeco zaso přehladować, měd wukrawać a městno k nowemu nanošenju poskićec. Nan bě pčolařstwo bóle jako pódlanske džělo wobhladował; Michał pak jako hłowne, haj mohło so rjec, zo so wo ničo druhe docyła wjacj njestaraše hač wo swoje pčołki. Nan však tež njeměješe telko kołcow, přeco pak na pjećdzesać, ale Michał je za někotre lěta rozmnoži a powjetši je wo šěsć króc. Kołče džělaše sebi sam a tuž njeměješe za ničo druhe khwile. Posledne lěta běchu jara wunošne, mjedu bě dosć a nadosć. Michał sčini wobkhod z wiko-warjom we wjetšim měsće. Dyrbješe tam měd a wósk z pomocnikom sam wozyć a trjebaše kóždy króc k tomu cyły dzeń. Bě to napinace džělo, tola Michalej činješe wone wjeselosć a přinjese tež rjany klinčaty wužitk. Pjenjezy wostaji hnydom w měsće, hdžež je na dań da. Tak rosćeše a rozmnožeše so jeho zamoženje, zo budže za někotre lěta sebi móc kupić rjane kubleško. Ale na

to Michał njemysleše. Chcyše wostać swoje žiwe dny pčolař, dokelž w tutym powołanju namaka nimo do-
sahaceho zežiwjenja dušinu radosć, měř a pokoj. Haj
cyle wjesely bě Michał, hdyž móžeše so ze swojimi pčol-
kami zaběrać. A zda so, zo tež tute. Znajachu jeho wo-
prawdže. Žana jeho nještapi, wobkhadžowaše z nimi
měrnje bjez kura, dokelž tón pčolki njelubuja. Stary
hajnik, kiž husto, tež džensa, sem přińdže, hdžež měješe
tež swoje kołče stejo, njechaše však wěrić, zo móže pčol-
lař w kołčach bjez kura džělać. Kurješe sylnje a tola
tuta abo tamna jeho do ruki abo samo do wobliča štapi.

„Kak to přińdže, Michale, zo twoje pčolki tebi ničo
nječinja, moje so přeco hórša, hdyž k nim přińdu?“
měnješe hajnik.

„Hajniko, pčoly njemóža čuće třeje: kur, piwo abo pa-
lenc a psa. Wšitke tři wěcy jim su napřećiwne a jim
smjerdža. Bjez tych třechow pak hajnicy, kaž mě-
nja, byće njemóža. Tuž so wobaraja, hdyž jim něchtě
jich domček z tajkim smjerdom napjelni“, rjekny Michał
so šibale smějo.

„Nó, Michale, kóždy řeči kaž rozumi. Što dha tu člo-
wjek na swěće dobreho ma, jeli nic swoju dymku, bań-
ku piwa a swěrneho psa. Hdyž běch mlody, spěwach
hišće tež:

Kćěj, kćěj, kćěj,
Holičo ty rjane,
Twojoh' runja
Njezda so mi žane.

Ale te časy su nimo. Nětk žanej wjacy njekazam, zo
dyrbi mi wotpić, nětk wotpiwam sam a mam z toho
wjacy wužitka. Nó, njecham rjec, hdy by takle prawa
přišla, móže byće, zo bych jej wotpić dał. Takle Khěž-
nikec Hanka. Tajkej však bych tež rjekł kaž Zejleř:

Skoč, skoč, skoč,
Poskoč ze mnu rejku,
Serbski, pólski
Didlom, dilomdejku.“

„Tak, tak, njewědźach, zo hajnik tež Zejlerja čita. Ale wjeseli mje to. Zejler je muž z ludu a rozumi k ludem rěčeć. Znaje ludowe mysle a začuća. Sym najwjeselši, hdyž móžu wječor po pilnym dźěle w měrje hnujace Zejlerjowe basnje čitać. Nječitam wjele, jednu, dvě a potom myslu dołhi čas, što chce z tym prajić a to mje jima, hdyž z jeho słowow mysle jeho duše póznawam.“

„Skoro by dyrbjał čłowjek myslić, zo sy so do Zejlerja zalubował. Ale wěm, zo je tebi něchtó druhi hišće bóle přirostł hač Zejler.“

„A što?“

„Nó, Khěžnikec Hanka na přikład, na kotruž džensa tak žadosćiwje při twojej jězbje sem čakaše a z kotrejž so potom tak lubosćiwje rozmołwješe, kaž sym na kromje lěsa sedžo wobkedźbował.“

„Čehodla dyrbjał přěć, zo mam Hanku rad, tak rad, zo chcu ju za mandźelsku měć. Tež wona mje lubuje, to wěm, ale — nan, nan!“

„Michale, znaju tebe wot małosće a tež Hanku. Wěm, zo so jedyn k druhemu hodźitaj. A hdyž staj wój přezjenaj, tak chcu wamaj, dokelž mam waju wobeju rad, pola nana puć wurubać. Stary wšak ma twjerdu heju. A potom jeho wrótne naduwanje, mysli, zo jemu kral sam swinje pase. Michale, budź dobreje nadźije! Myslu, zo stareho zmjehću. Mam hišće pola njeho něšto, za čož móžu zapřimnyć.“

„Wutrobny džak, luby hajniko, za pokojace słowo! Čini čłowjekej derje, hdyž namaka sobučućiwi wutrobu. Tola dyrbju khwatać, zo bych swoje dźěło dokonjał. Bože slónčko dže hižo bórzy boži domčk.“

Michał, poľny nadźije, rozwjeseleny přez hajnikowe poskićenje, kładžeše spěšnje poľne płasty mjedu do kři-nje, kiž měješe na wozyčku stojo. Džěło džěše jemu wot rukow, tak zo za krótki čas přez dwaj centnarjej mjedu wozyčk počezowaše. Michał sebi praješe spokojnje: jeli hišće tajki dobry čas dvě njedzeli wostanje, tak změju lětsa wšo hromadže přez sto centnarjow mjedu. A k tomu hišće za wósk a za předate roje. To budže rjany do- bytk. Jeli by so mje Khěžnik za pjenjezami prašał, móžu jemu prajić, zo mam za lěto wjetše dokhody hač wón za džesać a moja žona móže w židže khodzić kaž hrabinka. Ale ně, njepraju ničo. Nic pjenjezy maja mój dónt rozsudzić, ale lubosć.

Michał dyrbyeše so ćežko napinać, zo by nakła- džený wóz na pěskojčnym puću wučahnył. Ale mloda móc a rjana nadźija na dopjelnjenje swo- jeho najhorcyšeho přeća, zo Hanku dóstanje a zo za nju džěła, njeda jemu žaneje ćeže začuć. Tola hdyž wóz domoj doćahny, čuješe so wuhlódnjeny a sprócný. Khuda žónka ze wsy, kiž mać wothladowaše, bě do- mjace džěło hižo dokonjała a Michalej wječerjeć: mlo- kowu poliwku a pražene neple, přihotowała. Michał přida hišće k tomu kóždy raz mjedowu pomasku. Hdyž bě pojědl, sydny so při ložu k maćeri, kaž kóždy wječor, zo by jej powědał, što je džělał a wonka nazhonił. Nje- zamjelčeše jej ničo. Sprawnje jej wupowěda, kak je na Hanku čakał, dokelž je wědzał, zo budža Khěžnikec na łucy džělać, što je z njej řečał a što z hajnikom.

„Michale, hajnik je sprawna duša. Tomu móžeš so dowěrić. Bě drje jenički, kiž je njebočičkeho zrozumił. Tajke nazhonjenja a tajku mudrosć, kaž ju twój njeboh nan — budž jemu Bóh luby Knjez hnadny a miłosćiwý — měješe, nima žadyn w cylej wokolinje. Jich słabe rozumčki wšak njemóžachu jeho wopřimnyć. Mějachu jeho za samotarja a někotři samo za kusk blazneho.

Ale hajnik je w swěće a drje tež na šulach něšto wjacy nawuknył. Tohodla sebi nana jara wažeše a prašeše so jeho časćišo we wšelakich wěcach wo radu. Tež Khěžnika dla je tu jónu byl, hdyž bě hišće tón mlody, nježenjeny pachol. Što pak je jeho dla chcyl, mi njeje njebočički ženje prajił. Njejsym so tež za tym prašala. Wědzach, štož wón sam njepraji, to sebi njeda tež wudrěc přez žane bórkanje abo lesne prošenje. A tak by móžno bylo, zo mohł pola Khěžnika za něšto zapřimnyć.“

„Maći, ze złósću abo lesću sebi ja njecham Hanku wunuzować. Myslu, zo na tajkim počinanju žaneho Božeho žohnowanja njeje.“

„Ale džěco, što to prajiš! To tola ničo zleho njeje, hdyž so Khěžnikej dopokaže, zo je jeho počinanje hlupikojta hordosć. Ty sy mučny, wuspěwaj swoje paćerje a dži spać. Kata, naša poslužowařka, wšitko zbytno wobstara a potom khěžu zamknje.“

„Spi derje, maći!“

„A tebi njech daj Bóh luby Knjez dobry spar a krasne sony.“

„Bjez nich drje tež póndže.“

Michał džěše horje do swojej komorki, hdžež po pilnym džěle, hdyž bě so Bohu Knjezej podžakował a so do škita Božeje maćerje a swjateho jandžela pěstona poručil, bórzy kruće wusny.

III.

Nazajtra, hdyž bě zaso ćoply, jasny dzeń, khwataše Michał k svojim pćołkam, kiž mějachu nětkle pastwy nadosć na kćějacych wrjosu a tuž wjele mjedu nanošachu. Za tutón čas bě Popelina, hdyž bywaše sama doma, — Kata hakle wokoło připołdnja přikhadžowaše — sebi wčera přez poslužowařku Khěžnika přeprosyla, dokelž

měješe z nim něšto wažne porěčeć. Khěžnik přińdže bórzy po Michałowym wotkhadže. Ženje njebě hišće do susodžineje khěžki zastupił, ani při jeje kwasu — bě so zamołwił z khorowatosću —, ani při swojim. Tehdy přińdže njewjesta sama ze slónkomaj, ze swatomaj a družkami.

Khěžnik bě prajił, zo ma runje něšto nuzne wobstarać a tak přińdže bórzy za nimi, štož so sta, hdyž běchu pola dweju abo třoch na kofeju pobyli a z tym tež pola susoda. Popelina sedžeše na konopeju, kiž bě Michał maćeri loni k Božemu džěsću darił, hdyž Khěžnik kusk splóšeny z postrowom zastupi.

Khora so za postrow podžakowawši rjekny: „Sydn so susodže a džakuju so tebi, zo sy přišol.“

Khěžnik bě za ponižace měł sebi čapku sčahnyć, tuž zdžerža ju na hłowje a njewza dymku z huby ani při postrowje. Sydny so ćežko na stoł, tak zo tutón zarjepota, na poł k blidej wobroćeny a položi swoju sylnu ruku z wotmachom na blido, zo te so zatřase. Wurazy skrótka: „Što chcež wote mnje?“

„Za mnje nič, ale mojeho hólca dla bych z tobu khutne słowo porěčała.“

„Za mnje nič, to znaju, hordula sy zwostała, kaž před pječadwacyći lětami, byrnjež će Bóh pokhłostał dosć, zo dyrbiš z kiješkom štapajo khodzić. Što mje twój syn stara!“

„Stara abo njestara. Ale twoja džowka će stara. A što spominaš na časy, kotrež su dawno zašle. Hordula njeběch, běch sebi wjacy hač bě trěbne, wědoma, što sym. Hač je mje Bóh khłostał, to zhoniš na sudnym dnju. Što pak so hišće tebi stanje, to tež ty njewěš.“

„Sym tebje woprawdže lubował kaž žanu druhu, sym tebi ruku a kubło poskićil, a ty sy mje wotpokazała, ty kiž bě z maćerju wot miłosćiwych darow, haj wot prošerstwa žiwa. Njejsy mje z tym hłuboko raniła?“

„Njejsym će z tym ranić chcyla. Sym so swěrnje před Bohom pruhowała, hač so jedyn k druhemu hodźimoj a namakach, zo nic. Njejsym za kubłom žadała a wot prošeństwa njejsym sebje a lubu staru mać žiwila, ale sym z pilnym džělom kóždemu wjacy króc hač jónu zaplaćila.“

„Tuž praj, što chceš wote mnje. Mam nuzne. Mamy wotawu ležo.“

„Jeli sy mje hdy rad měl, tak pokaž to džensa. Mój hólc Michał lubuje twoju Hanku. Sćiń, zo byštaj zbožownaj byłoj.“

Khěžnik so wótře, hrubje zasmja prajo: „Tak daloko je. Sym něšto čul, ale myslach, zo Hanka wě, zo sym bur a wy khěžkarec. Budu wot nětka na nju lěpje kedźbować. A Michałowa žona wona ženje njebudže. Kaž sy ty mi činiła, tak činju tebi. To mje wjeseli, zo móžu so tak rjenje wotrunać. To sebi myslil njejsym.“

„Chcych tebi tehdom dobrotu wopokazać a tuteje dla će prošu, zo njeby zbožo našeju džěsći kazył.“

„Džakuju so tebi za tajku dobrotu, njerodžu wo nju, hdyž je napřećo mojej woli. A nětko chceš drje sebi ze mnje blazneho činić. To drje sy wot twojeho njebočičkeho nawukła. Tón měješe tež sebje sameho za mudreho a druhich za blaznych.“

„Popřej mojemu mužej pokoj. Tón je na prawdže Božej. Ale hladaj so, zo so wječba, kotruž mi připowědziš, k tebi njewróci. Štóž druhemu jamu ryje, sam do njeje padnje.“

„Njejsym sem přišoł, zo bych na twoje předowanje poskał. Sym džensa přeni a posledni króc twój brjoh překročil. Spomjatkuj sebi to a tuž du.“ A woteńdze bjez postrowa sylnje teptajo a zaprasny durje.

Popelina sebi zaplakny, bórzy pak so pokoješe prajicy: póżnawam, zo sym prawje činiła, hdyž sej jeho

njewzach. Bóh je mje prawje wjedł. Haj čłowječe mysle njejsu Bože mysle a Bože puće njejsu čłowječe puće. Budže drje Michała jara boleć, ale móže być, zo by tuta žeńtwa k jeho njezbožu byla, byrnjež so to džensa dowidžeć njeda. Njeh mać Boža wuprosy jemu wot Boha sylnu wutrobu, zo by tutu ranu zmužiće znjesł. Znaju Khěžnikowu powahu. Z tym tež hajnik ničo njewučini. Škoda kóždeho słowa.

Popelina wućeže swoje paćerje a pomodli so za Khěžnika, zo jemu njeby Bóh luby Knjez to za hrěch ličil. Tak so wjeći wot Jězusoweje wučby překisany křesćan na swoim njepřecelu. Tajki lubosćiwy paćer za njepřecelscy zmysleneho čłowjeka přinjese jej nutřkowny měr a pokoj.

Jeje maćeńska wutroba pak žadaše hišće wjacy bolosćow ćěrpjeć, zo by jeje syn a tež Hanka, kotruž lubowaše kaž swoje džěćo, zbožownaj byłoj, hdyž tež na druhe wašnje, hač sebi to mysleštaj. Z cunim hłosom zakantori sebi Popelina, kiž bě před lětami na serbskich swjedženjach sobu spěwała, kěrluš k česći bolosćiwěj maćeri, kiž jeje rozhorjenu dušu zaso změrowa. A runje padny złota slónčna pruha přez wokno na jeje přez wulke bolosće zmoršćene wobličo, na šědžiwe włosy a wobwěncowa jeje hłowu kaž swjatu postawu z jasminu. A ze zhibkow wobliča kukachu kaž lubozne hłowčki małych jandželkow a cyłe wobličo bě překrasnjene, dokelž lubosć, wěrna lubosć k bližšemu bě přez nje wulinjena, kiž dawa njebjeski blyšč. A we wóčkomaj třepotace sylzički blyščachu so kaž najkrasniše parole, kotrež jandzele Bože hromadza do złotych kluškow a noša je před trón Boži a z tutych twari njebjeski wótc njebjesku dróhu, po kotrejž w ćěrpjenjach a sebjezapřěću wupruhowane duše kroča do kraja wěčneje radosće. Tam Bóh zetrěje wšitke sylzy z jich wočow a da jim na wěcnje wužiwać, wo čimž wón sam praji: woko njeje widžalo,

ani wucho słyšało, ani do čłowječeje wutroby njeje při-
šlo, štož je Bóh přihotował tym, kiž jeho lubuja. —

Khěžnik, sylnje rozbudzeny, njeńdzeše na łuku, ale do knježeho lěsa. Wědzeše, zo čeladni prjedy abo poz-
džišo tola zhonja, zo je pola Popeliny pobył a boješe so,
zo móhli, hdy bychu jeho tak rozhorjeného widźeli, wše-
lako zhudawać. Ale tež něšto druhe čehnješe jeho do
lěsa. Nazyma so započa a z tym čas hońtwow. W tutym
času rozbudzi so kóždy raz jeho krew. Njewědzeše sebi
rady, by najradšo třělbu hrabnył a z njej do lěsa běžał,
zo by mohł džiwinu honić. Bě však husćišo w prjeda-
wšich lětach w nocy stanył a tam běžał, doniž jeho
hajnik jónu njepopadny. Hajnik bě sam w najwjětšich
wuzkosćach, što ma činić: wyšnosći bura přepodać a tak
znateho do jastwa přinjesć a jemu a swójbje rubić do-
bre mjeno abo zamjelčec a z tym sebje do stracha při-
njesć, zo zhubi swoje zastojnstwo? Hajnik džeše w tutej
duchownej nuzy k staremu Popeli, zo by tutón jemu
radził, z tym krutym přeswědčenjom, štož tón praji:
to budže prawe. Popela rjekny: „Luby přecelo, wěš,
hdyž Khěžnika sudnistwu wudaš, zo bjez jastwa nje-
woteńdze, však knjezykojo to hinak nječinja. Wěš, kak
hordeje mysle Khěžnik je; z pokhłostanjom, byrnjež tež
chcemy rjec, sprawne było, zhóršiš jemu a swójbje cyłe
žiwjenje. Jeli pak wěc zamjelčiš, tak drje je móžno, haj
wěste, zo budža knjezykojo twoju njeprawdu, jeli to do-
cyla jena je, tamać, ale Bóh Knjez a sprawnje zmysleni
čłowjekojo budža twój skutk jako nadobny khwalić.“

Hajnik jednaše njesebičnje, žadaše sebi wot Khěž-
nika swjaty slub, zo so ženje wjacym njeda wot swojeje
wopačneje požadosće wobknjezić. Khěžnik to rad slubi
a bě wjesely, haj slubi džakowny być, zo je na tak lohke
wašnje z čěžkoty wulězl.

Džensa bě jeho sylnišo hač hdy stara požadosć wa-
biła. Stoješe zady sylneho duba. Jeho woči so paleštej

ze žahłym wohenjom, horcy dych stupaše jemu z erta, rucy třepotaštej. Z hrabišćom so měrješe na někotre po kćějatej přestrjeni měrnje so překhódźowace zdalene sorny, kotrež tu a tam něšto khlóšćo wotšćipnychu. Bě tak do swojeje hońtwinskeje mysle přemóženy, zo ničo njesłyšeše, ničo druhe njewidžeše hač sornika z wulkimaj róžkomaj a někotre sorny. Tak přikroči mjelčo hajnik, položi Khěžnikej ruku na ramjo prajiwši: „Što činiš? Ma će zaso djaboł w pazorach? Nó, z hrabišćom wšak njeje tak strašne!“ a zasmja so wótře.

Khěžnik so zatorhny, bě cyły zamučeny, njewědžeše što prajić, wurazy jenož ze sucheje šije: „Mh, tak!“

Hajnik pak džeše: „Krasne to zwěrjatka. Su skludne kaž wowcki. Wědža, zo tu njeje njepřecela a zo sebi Khěžnik jenož z nimi hrajka.“

„Haj, krasne su tute zwěrjatka! Škoda, zo sym bur. Čehodla njejsym hajnik?“

„To by so bórzy za wušomaj drapał. Džiwinu hajić a za knjezykow ju pasć, to drje je wobćežny, ale jenož mały džěl džěla, kiž ma hajnik wobstarać. To rěka pišać, lićić, zo so čłowjekej rozum mući. Ale wostajmoj to. Sym wjesely, zo će runje takle trjehju.“

„Takle trjehju. Što ma to rěkać. Chceš mje zajeć, kaž tehdom? Hladaj so mje!“

Hajnik so smějo rjekny: „Što pak myslíš, Khěžniko. Tola hdyž sam wo tym započnješ, njetrjebam ja. Tehdom, hdyž wobej wóčcy zańdželich, praješe mi to, zo budžeš mi za to džakowny. Sy hišće džensa tež tak zmysleny?“

„Khěžnik hišće nikomu ničo winojty wostał njeje. Praj, što chceš? Trjebaš pjenjezy?“

„Běch jednorje žiwy, tuž mi přeco dosahaše. Ale mam druhu naležnosć. Twojeje Hanki dla chcych z tobu rěčeć.“

„Što, na stare dny chceš so woženić? A chceš moju Hanku měć?“

„Nic za mnje, ale za druhého.“

„Ach tak, ty chceš sej kožane kholowy zasłužić, ty chceš jenož brašćić“, směješe so wótře Khěžnik. „A što je tón druhi?“

„A to ty jako nan hišće njewěš, zo je twoja Hanka swoju wutrobu zawdała Popelic Michalej?“

„To wšak wěr Ale to praju: z teje mróčałki njebudže wšak žadyn dešć! Tomu prošeřskemu hólcej dyr- bjał ja swoju holcu dać? Prjedy drje so swět wobroći, hač so to stanje!“

„Prošeřski hólce! To drje so sylnje myliš. Prosył hišće nikoho wo ničo njeje a tež njebudže. Wěm to tak po mojich kołčach, što jemu pčolarjenje wunjese. A wón to wjele lěpje rozumi hač ja. Změje lětsa, štož je sam přidał, dobre sto centnarjow mjedu, k tomu roje, wósk. Nó, njecham přewjele prajić, ale na tři tysac toleř wužitka wón tola změje. To drje je trochu wjacy, hač ći twoje kubło wunjese, hdyž njeby žanych wurjadnych dokhodow měl.“

„To wšak je slowo, kaž worjech. Ale to je lětsa, što k lětu?“

„Tež pola tebje je lětsa a što budže k lětu, tež ty to njewěš. A tebje móže w hródzi abo na polu skerje prjedy njezbožo potrjechić hač jeho. Wón pak ma hižo šikowanu hromadku na dani.“

„Haj wšak. To čisće wólbr njeje. A tebi chcu dżakowny so wopokazać, ale jenož jene małe wuměnjenje. Hlej, hdyž džensa te sornički wuhladač, je mje hěca hrabla. Sornikow sym wšak wjacy potrělał, ale jelenja hišće žaneho. Dowol, zo sebi po jeneho jeničkeho dóndu!“ ronješe prošo.

„Khěžniko, što zwěriš sebi wote mnje žadać? Jenož junu njejsym twojedla swoju winowatosć po pismiku

dokonjał. Ale stary Popjela je mi prajił, zo z tym njeprawdy nječinja. Tuž sym će pušćił. Ale štož džensa wote mnje žadaš, je njemóžne.“

„Ach tak, staremu Popjeli sy běžał prajić, zo słušam do jastwa. Tohodla tež tak hordže wot toho časa na mnje zhladowaše. Ale to praju. Kaž je njemóžne, zo mi dowoliš jelenja zatřělić, tak je tež njemóžne, zo Popjelie hóle moju holcu dóstanje. Njemóžne to njeje, mi dowolić, jelenja zatřělić, dokelž štó by to zhonił, nichtó. A knjezykam njeby žadyn khibił, však maja jich dosć. Ale ty njechaš mi tuto wjeselo popřec. Tola što pomhaja wšě rěče. Moje poslednje słowo: bjez jelenja njeje holcy.“

Khěžnik wza hrabišćo a pomaluku wotkhadžeše na swoju łuku. Čezko wodychujo skoro z plaćitym hłosom praji hajnik: „Tak dži, sebičniko. Twoju požadosć spokojić je či wjacy winojte hač zbožo twojeje holcy. Khěžniko, přeju či, zo njeby tuto poslednje słowo ženje wobželnosćić trjebał“, a hajnik khwataše na napřeciwnu stronu do husteho lěsa. —

Samsny dzeń wječor zhoni Michał wot maćerje a nazajtra wot hajnika, kak je Khěžnik zmysleny. Maćerne wótre wóčko však widžeše, kak so Michał rudzi, byrnjež ženje njeskoržił a wona so prócowaše ze swojej wulkej lubosću jemu horjo wolóžić. Z krutym sebjezapřecom znjese Michał hórku bolosć, jenož jenu žadosć měješe, kiž by była hojaca žalba za jeho rany: mjenujcy jónu so z Hanku rozrěčeć móc. Tola Khěžnik bě to Hancy pod wuhnaćom z domu zakazał. Nan drje widžeše jeje wuplakanej wóčcy, jeje spadnjenej ličcy, ale wón swoju prikaznju njezměni, ale rjekny jej: „Nětk mam syte te stajne skiwlenje. To su jenož twoje zloby. Znaješ mje, zo dzeržu, štož praju. Tuž slyš: „Jeli njeprěstanješ tróckać, dowjezu će do města do bludnicy a tam

zaso rozuma nabudžeš. Nětk wěš, što so stanje a měj so po tym.“

Hanka so nana bóle boješe hač jeho lubowaše, tuž so prócowaše swój ból potajić a njezwěri sebi přećiwo nanowej při kazni z Michałom porěčeć.

IV.

Někotre dny pozdžišo po tutym za Hanku zrudnem wustupje doma sedžeše Khěžnik w korčmje. Hdyž njebě doma wjacj domjaceho měra, khodžeše Khěžnik husto do korčmy, zo by tam druhich mysłow nabył. Tu zastupi do korčmy mlody mužski wokoło 25lětny, po najnowšej módže zdrasčeny, kiž wšitkich lubje postrowi, haj tym za „stajnym blidom“ poskići kóždemu ruku a mjenowaše swoje mjeno: baron z Rapačoweho hnězda. Burja, kiž běchu dotal z čapkami na hłowje sedželi, storhnychu je ruče dele, postanychu a klonjachu so před cuzym tak přećelnym knjezom. Tón pak prošeše jich wo dowolnosć, zo by so k nim posydnyć směl. Skaza tež hnydom za kóždeho čerstwe piwo na swoje zličbowanje. Přez tutu přećelnosć a zdwórliwosć čujachu so burja jara česćeni. Tola cuzy činješe, kaž by so to samo wot so rozumilo, zo ma so tak zadžeržeć. Wućahny swoju slěbornu tobołku, prajo: „Knježa kurja. Mam najnowše trubki. Prošu woptać, kak slodža. Prošu wzmiće sebi“, potykowaše kóždemu ze zlotym brjušnym paskom wopasane trubki. Burja kiwachu z hłowu a nygachu swój džak. Cuzy powědaše, zo je z Drježdžan a je slyšał, zo tu krasnje nětkle wrjós kćěje. To chce sebi rad wobhladać, haj by, je-li móžno tu bydlo, někotre njedzele rad wostał, dokelž trjeba nuznje po napinacem džěle wotpočink a měr. W korčmach rad njebydli, ma někajku wotkhilnosć. Lubuje swójbne žiwjenje, najradšo by pola jeneho bura přebywał. Burja na so hladachu kaž woł na nowe wrota, zboka Khěžnika pak se-

džacaj počestaj tutoho z lohcemi storkač prajicy: „To by za tebje, Khěžniko, něšto bylo. Ty maš tola rjanu knježsku jstwu, ze sornikacymi rózkami wudebjenu.“ Khěžnik podrapa so za wuchom rjeknywši: „To však, ale knjez baron drje z tajkej jednorej jstwičku spokojom njebudže a potom kak z jědžu.“

„Luby přecelo, tak směm was tola mjenować“, zna-
přećiwi baron, „krasnych jstwow mam we swoim hro-
dze pola Drježdžan nadosć. Sym sem přijěl, zo bych
jednorje žiwy był. Wšitka přepycha so mi přećiwja,
mam syte wosebne žiwjenje hač přez wuši. Sym ze všem
spokojom, hdyž je jenož čiste a mojej strowosći budže,
so nadžijam, jara spomožne, hdyž móžu sylnjacu bursku
jědž wužiwać.“

„Čiste však pola nas je. Hanka na to dzerži a warić
je pola kmótry, kiž bě kuchařka na kwasach a křci-
znach, nawukla.“

„Ně tajkele zbožo njeběch wočakował. Korčmarjo,
hdyž so mi tak šlachći, přinjes dvě bleši wina, ale do-
breho. Wěrnno, luby přecelo, přicahnu jutře k wam.
Džensa dyrbju do města. Mam tam swoje zmachi.“

Khěžnikowe wobličo so z wjeselosću cyle blyšćeše.
Mysleše, zo jemu družy zawidža, zo budže pola njeho
tak wosebny knjez bydlić, knjez baron. Tutón jenož tak
pódlu hišće přispomni: „To so wě, zo njecham ničo dar-
mo měć. Zarunanje postajiće wy sam. Zo sće tak lu-
bosćiwy přećiwo mi, cuzemu, to však wam njemóžu za-
plaćić. Tola nětk dyrbju khwatać. Mój wóz steji wonka,
tuž jutře na zasowidženje. Waše čestne mjeno je wěrnno
Khěžnik, kaž slyšach.“

Burja přewodžachu knjeza barona k wozej, kotryž
bě sebi baron, kaž rjekny, wotnajał. Khěžnik bě naj-
radšo poľny radosće njesćerpliwje domoj běžał a wu-
powědał, kajke zbožo je jeho potrjechiło. Ale to njebě
móžno, burja dyrbjachu sebi tola najprjedy rozpowědać

wo tymle tak přečelnym, dobroćiwym čłowjeku, kiž ma jich takle zańč. „A kak žortnje a wjesele móžeše powědać“, prajachu burja. „Njeda sebi ničo na to być, zo je zemjan, ale čini, kaž bychmy jemu runjeća byli. To budža rjane časy, hdyž při nami takle někotry čas wostanje.“

Skónčnje běchu tola wšitko hač na najdrobnišo rozpowědali a dokelž bě hižo pozdže wječor, zběhnychu so a džěchu domoj, hišće po puću wukhwalujo, kak wulkotny a šlachotny tónle baron je. Khěžnikec swójba bě so hižo k měrej podała, tuž dyrbyeše bur ze swojej nowinku čakać hač do ranja, byrnjež jeho bóle paliła. Rano pak skazy jemu jeho žena cyłu wjeselosć, dokelž ta jeho powučí, zo wón sam žaneho prawa nima někoho cuzeho do domu přiwrzać, dyrbi so najprjedy žony prašeć, hač ta to dowoli, Abo budže wón sam płachtu za ložo płokać, poslešća počahnyć, zawki nawoblekać, podložbu trěć, wokna čisćić. Haj, to sebi tajki muž jenož tak myslí, ale njewě, što je to hary a džěla. A hdyž jeho žena rěčeše, tak dyrbyeše Khěžnik mjelčeć, dokelž wona měješe wobrotniši jazyk hač wón. Słowa jenož tak sy-paše kaž hróch z měcha a njewostaji jemu žaneje při-ležnosće, zo by docyła k słowu přišo.

Hanka so nad nanom smili a rjekny: „Hdyž je nan hižo cuzemu jstwu slubił, tak jeho tola wajcy wotpoka-zać njemóžemy. A tebi, luba maći, budu k rucy, zo budže do wječora wšitko w rjedže. Chcu hnydom zapo-čeć podložbu myć.“

„Čiń to, Hanka“, rjekny nan z cunim hłosom, kaž to poslednje dny wjacj činił njebě a tak přesta hněw mjez nanom a džowku. Lube słowo w prawym času wupraje-ne, čini husto džiwjy.

Na wječor přijědže nowy hósć z wulkim košom zma-chow a z mjeńšim, kiž wopriješe dwanatck blešow wina. Do jemu přihotowaneje jstwy zastupiwiši zawoła: „Kak

krasnje. Rjeńšo to być njemóže. A kak čiste wšitko, zawěški a łožo!“ Wobroćiwši so Khěžnikej a jeho žonje, kiž jeho přewodžeštaj, rjekny: „Knjez Khěžniko a wy knjeni, njemóžu so wamaj dodzakować za tutu mi wopokazanu lubosć. Kak budu so tola móc wotrunać.“ A na zastupjacu Hanku pohladawši doda: „Zawěsće je waša luba džowčička sobuskutkowała, mi tajke rjane hněžko přihotować. Tohodla so njetrjebaće, čescena knježnička, začerwjenić, dokelž sće mje z tym jara zwjeseliła. Widžu, zo we wašim domje knježi křescanska lubosć, kotrejež dyrbi čłowjek we wulkich městach parować.“

Tajke dobre słowa wšitkich jara spokojichu, haj Khěžnikowu skoro k sylzam hnujachu. Z wulkim dosćčinjenjom spózna baron z Rapačeho hnězda, kak dobry zaćišć jeho słowa na jeho hosćicelow činja.

Knjez baron khodžeše wšednje do lěsa a wokřewješe so nad krasnosću kćějateho wrjósa. Z kóždym porěča, hdyž bě někak móžno, někotre přecelne słowa, tež z Michałom a starym hajnikom. Ale hajnikej so baron nje-lubješe, byrnjež bóle přecelny był. Rjekny Michałej: „Njemóžu sebi pomhać, zo nimam žaneje dowěry tutomu knjezykej. Je mi, kaž by něšto wopačneho so khowało za tutej přecelnosću. Njeham wšak sudzić, čłowjek móže so mylic. Tola njemóžu sebi pomhać.“

Michał wšak džeše: „Zo tak myslíš, je drje wina, zo njejsmy zwučeni na tajku zemjansku přecelnosć. Či nam hewak přeco dawaja spóznać, zo su docyła hinajši a lepši čłowjekojo hač my. A tuž so či dźiwno zda, hdyž tutón z nami wobkhadža, kaž bychmy jemu runja byli.“

„Tosamo njeje. Sym zdosć zemjanami wobkhadžował. Su wšak najbóle hordzi, ale njemóža husto za to. Njejsu wot małosće hinak wukubłani. Su dobri a zli kaž my abo kaž lěsna dźiwina. Tutoho barona pak bych do družiny liškow zarjadował.“

Khěžnikec pak sebi knjeza barona wažachu hač najbóle. Samo Hanka jeho wobdžiwaše jako někajke wyšše a dospolniše stworjenje. Měješe jeho jstwu wobstarać pódla prjedawšeho zaměstnanja, tohodla poľnej rucy džěla wot ranja hač do wječora. Pozaby tak trošku na Michała a bě wjeseła, zo je jej nan zaso přikhileny. Knjez baron bě za wšo jara džakowny a khwaleše ju, kak derje wari a kak je na cyłym zarjadowanju widžeć, zo je dobra hospoza. To wšitko wubudži wulku dušinu radosć w Hancy a tuta skutkowaše tež na jeje ćělo, tak zo běštej jeje ličcy kaž zralej brěžcy, jeje hubcy kaž čerwjenej wišni. Jeje milej wóčcy so pak blyšćeštej kaž jasnej hwězdze na módrym njeby. Skradžu zhladowaše ze spodobanjom husto na nju knjez baron. Hanka čuješe, bjez toho zo by na njeho zhladowała, jeho žahle pohlady a jeje ličcy so čerwjeništej a paleštej ju jako žiwy woheń.

Knjez baron njechodžeše wšednje do korčmy, jenož za tydzeń dwójcy abo trójcy. Ale hdyž tam džěše, wza kóždy raz blešu wina sobu, zo by burow zwjeselił, kaž praješe. Tež trubki njeposkićeše wšitkim nadobo, ale přiležnje tu abo tam jenemu. Slódke wino — wědžeše, zo na wsach tajke rad pija — slódžeše buram, tak zo jónu jedyn z nich praji: „Hdy by naš korčmař tajkele wino měł, to njeby čłowjek na toleř hladał, ale tež druhdy jene wupił. Ale tón ma čiste kisało.“

„Moji knježa“, hronješe baron, „tomu so hodži wotpomhać. Mjez mojimi znatymi mam wobsedžerjow wulkich winicow, kiž mi njeposřednje wino za tunje pjenjezy přewostaja. Myslu, zo wšitcy knježa tule so poskićowacu přiležnosć wužija, sebi za swójbne swjedženje kaž kwasy, křízna něšto blešow dobreho wina dobyć. Chce to kóždy?“

Žadyn njechaše so wot druhého zahańbić dać, tuž wolachu: „Haj, haj.“

„Nó dobre, napišu sebi waše mjena. Tute wina so we wobkhodach njepředawaja, ale sćelu so jenož na znatych a to w truhlach po 50 blešach. Štóž rozumi z winom wobkhadźować, kaž waš korčmař, tón móže sebi sudk skazać. A hdyž knježa budža zechceć tu jene wupić, njebudža sebi tola chcyć wot domu nosyć, tuž korčmarjo, je přiležnosć za hektoliter, mjenje moji přeceljo njesćelu.“

„Nó haj, tak budźće tak dobry a wobstarajće mi to.“
Knjez baron da sebi kóždeho na wosebite listno podpisać. Bě, kaž praješe, so přepisał, město 50 wšak 60, ale mjenješe, to drje je wšo jene a nchtó njezwěri sebi přećiwo tomu něšto znapřećiwić. Někotři drje mějachu na jazyku, zo chcychu słowčko prajić napřećo, ale baron jim khětre poskići trubku a tak so toho zdachu. Druhe dny přebywaše baron doma. Jědžeše stajnje sam we swojej jstwi. Po wječeri so trochu překhodźowaše. Hdyž pak běchu Khěžnikec z džělom hotowi a pojedli, khodžeše k nim do bydleńskeje jstwy, zo by trochu z cylej swójbu pobjesadował. Bě wubjerny bjesadnik. Powědaše tak zajimawje wo rjanosćach druhich krajow, wo wašnjach ludow; wo wěčnym lodže a snězy při sewjernym čopje, wo wosebitosćach pusćinow w Africy; wo krasnych jězorach a horišćach w Šwicy, wo strašnych pućowanjach po njesměrnych morjach, zo wšitcy z najwjětšej kedźbnosću jemu připosluchachu. Wliw na Khěžnikec swójbu bě tak putacy, zo so samo Hanka jeho wobroć njemóžeše. Baron bě jara žiweje wobraznosće a předstaješe wěcy tak wočiwidžomnje, zo bě kóždy přeswědčeny: tón je tute kraje přepućował, wšitko sam spóznał a podawizny sam dožiwił. Tež słowjanske kraje kaž Rusku, Pólsku, Čěsku, Juhosłowjansku wopisowaše rjenje, khwaleše sprawne zmyslenje tutech ludow a praješe, zo ma k nim wulku přikhilnosć, wosebje pak Serbam, kotřiž maja tak mjehku, cunju řeč, zo jemu klin-

či kaž slěborny zwónčk, tak sprawne a nabožne nałožki, zo ma jich za najzdźělanišich po duši. „Zetkam so husćišo z jara nadobnje zmyslenym młodźencom“, rjekny baron, „z vašim susodom, w lěsu, kiž ma tam mnoho kołcow pčołkow, zo sebi lěpšeho čłowjeka předstajeć njemóžu. A myslu, zo su wšitcy Serbja jemu podobni.“ Khěžnik činješe při tajkej khwalbje Popolic Michała kisałe mjezwočo; Hanka pak so z cyłeje wutroby při tym radowaše, štož bě ji na wobliču widžeć. Jeje sprawna duša wšak njezhuda, zo baron z wotpohladom Michałej khwalbu přispěwaše; chcyše džěn wědžeć, kajke počahi mjez Michałom a Hanku a Khěžnikom wobsteja a to nětko spózna. Tutón cuzy njebě jenož lesny kaž liška, ale tež mudry kaž had, wiješe so, zajědojći wšitkich pomałku ze swojimi řečemi a tak jich doby za swoje wotpohlady. Tak so pominychu štyri njeđzele w najwjetšej spokojnosći za Khěžnikec, za burow, ale tež za barona, jenož nic za Popolic Michała.

V.

Michał ćerpješe wulke dušine bolosće. Njebě sebi ženje myslil, zo je wěrna lubosć tak ćežka khorosć. Derje bě, zo měješe nětkle runje nazymu poľnej rucy džěla. Dyrbješe wrjósowy měd wukrawać, dokelž pčołkam njehoji za přezymowanje a je z cokorom picować, zo by je zastrał za zymu. Lětsa wšak jemu tute džěla tajkeje wjeselosće nječinjachu kaž hewak; tola jeho wot zrudnych mysłow wotdźeržowachu, štož wšak bě nuzne, zo by njezadwělował. Bjez toho, zo by chcył, poča samo na barona žarliwy być, byrnjež žaneje winy njeměl. Zo dyrbjał baron swoje wóčko na Hanku zložić, zdaše so jemu skoro njemóžne. Ale duša čuje husto, što so stanje, lěpje hač to rozum rozrisa. —

Baron trjebaše pjenjezy. Bě so wobhonjał, kak z Khěžnikom steji a nazhonił, zo tón w ćopłym sedži.

Khěžnik bě rjane, sylne drjewo swojich lěsow předał. Pódu pak wotnaja sebi škleńčernja za wudobyće trěbneho pěska. Tak měješe bur rjanu hromadku zlotakow na dani. Dań množeše zakładne pjenjezy a Khěžnik přida k tomu hišće wob lěto tysac abo dwaj tolerjow. To wšitko baron zhoni, štož jeho pohnu wo Hancynu ruku požadać. Dopózna, zo měješe Khěžnika na swojej strojnje, kak z burowku a z Hanku stoji, wo tym njebě sebi wěsty. Tuž chcyše sebi najprjedy nana zwěsćić. Bě rjany, slónčny, nazymski dzeń, hdyž Khěžnikec „na dubach“ kulki zběrachu. W čistem, jasnem powětre nošeše cuni, ćopły wětřik babjace předženo, kiž ćeńše a bělše hač žida, debješe kečki, štomy, skót a ludzi. Njemózemy so džiwać, zo na tajkim dnju njechaše nihtó w zamknjenej jstwi wostać, ale kóždy, kiž móžeše, khwataše won do Božeje stwórby. Hdyž Khěžnik z deskowanym wozom po swaćini dopołdnja won jědzeše, zawoła na njeho baron, hač njesmě z nim sobu jěć. Ale bur měnješe: „To drje za knjeza barona žane wokřewjenje njebudže, njeje to pjeraty wóz, na kajkiž je zwučeny.“

„Njetrjebam džě so na wóz sydney, lubšo mi je, hdyž móžu při wozu hić.“

„To wšak je mi tež prawje. Sym hišće dobry na nozy. Tak móžemoj hromadže hić a so trošku rozrěčować. Z wami kusk popowědać, je mi woprawdže wokřewjenje.“

Na burowe přiwołanje začehnještej sylnej konjej a baron poča so z Khěžnikom rozrěčować wo nazymskich žnjach, prajiwši: „Widžu, zo rozumiće hospodarić. Maće lěpše žně, hač druzy. Myslu tajkile bur je najwjětši knjez na swěće. Hdyž swoje dawki zaplaći, je docyła njewotwisny bóle hač kral. Škoda, njejsym ratařstwo nawuknył. Tola wšitecy njemóža ratarjo być, tež druhe powołanja su za čłowjestwo nuzne a zežiwja swojeho

muža. Tež ja njesměm skoržić. Mam wjacy hač k zežiwjenju trjebam. Bych so rad z někim, kiž ma mje lubo, do mojich dokhodow dźělił, ale hač dotal so nihtó namakał njeje“, zasmja so wótře.

Tež bur so zasmja rjeknywši: „Tajkich drje by knjez baron dosć namakał, hdy by jenož chcył kusk woči wočinjeć.“

„Ně, mój luby, to njeje tak lohko. Namakał drje bych jich dosć, ale to su zapleńcěne klanki, kotrež chcedža jenož so wulcy činić a w židže a w somoće khodzić. Ale ja chcu póćiwu mandželsku, kotraž nježada za wulkimi hosćinami a lubosćiwymi hrajkanjemi z druhimi, ale kotraž lubuje hospodarjenje a domjacnosć. Tajke su w městach zředka kaž běly rapak.“

„Hdyž w městach njejsu, tak dyrbiće sebi tajku na wsach pytać.“

„To sym činił a sym tajku krasnu kwětku namakał, kiž bych sebi rad wušćipnył. Wona pak wo tym ničo njewě. Myslach, zo dyrbju najprjedy so nana prašeć. Tak was, luby knjez Khěžniko, prošu wo ruku wašeje Hanki.“

Bur sčahny woteški, konjej zastaštej. Wón cyły zatrepota, bě mjezwoči kaž přeměnjeny, njemóžeše słowa wurazyć, tak jeho tuta wěc překwapi. Ženje njebě na to ani pomyslił, zo mohł knjez baron jeho Hanku sebi za mandželsku wuzwolić. Kaž jasne pruhi so nadobo přez čěmne mróčna předobudu a krajinu rozjasnja, tak so Khěžnik wot zastróženja zhraba, wulka radosć wotblyšćowaše so na jeho wobliču a rjekny: „Knjez baron, toho so njejsym nadžał. To pak je wulka česć za mnje a za moju swójbu, hdyž tajki nadobnje zmysleny a wulcy zdžělany muž požada wo ruku mojeje dźowki. Hdyž sće sebi to dokładnje rozmyslił, tak ja jako nan, praju wjesele: haj. A w Hancynym mjenje, kotraž hišće žaneho znajomstwa měła njeje, móžu wam prajić, zo bu-

dže sebi česć wažić wědžeć, mandželska knjeza barona być.“

„Knjez Khěžniko, sym wam jara za lube słowa dżakowny. Tola wo jene was prošu. Porěčće sam najprjedy z wašej knježničku. Jeli wona njeje zwólniwa mje sebje wzać, tak mi prajće jutře rano: móžeće džensa wotpućować. A tak so rozeńdzemy měrnje. Jeli pak chce wona moja być, tak mi prajće, zo mam wostać.“

„Knjez barono, sćinju tak, kaž sebi přejeće. Tola nětkle dyrbimoj dale jěć, hewak budža ludžo zhudawać, čehodla na puću stojimoj kaž pućpokazowarjej.“

„Jědźće wy sam, ja zwinu so po šćežcy do lěsa. Dyrbju sam być a moje čuwy změrować.“

Rozhorjeny pak tak jara njebě baron, ale Khěžnik. Što k tomu wjesnjenjo praja, jeho holca baronka a wón přichodny nan barona, z kotrymž budžetaj sebi „ty“ rěkać. Wjetšeho wjesela jemu njeby nchtó přihotować mohł. Dyrbi khwatać, zo so bórzy z wozom domoj wróći, zo by k najmjeńšemu ze žonu wo swojim a jeje zbožu porěčeć mohł. Najradšo wšak by hnydom kóždemu, kotrehož trjechi, to wupowědał. To pak tola njeńdžeše. Dyrbješe tola najprjedy z Hanku porěčeć. Zo by so Hanka woprawdže spjećować mohla, to njechaše wěrić.

Lědma domoj dojewši, wostaji bur konjej na dworje stojo, běžeše nutř do domskeho a wołaše: „Žona, pój khětře do jstwy, mam ěi něšto wažne prajić.“

Wćipna, što ma to być, přiběža tuta z khwatkom so prašejcy: „Nó, što pak maš noweho?“

„Hlej, knjez baron chce našu Hanku měć!“

„Dži, stary blaznje, nječin sebi ze mnu směchi, k tomu sebi někoho drugeho wupytaj!“

„Ale hdyž ěi praju. Je mje prosył před krótkim wo jeje ruku, hdyž smój po puću hromadže na polo jěloj.“

„Nó, hdyž je to tak. Ale što Hanka k tomu rjeknje? Na Michała drje hišće tola zabyła njeje.“

„Njech mi jenož z tym njepřinǎdže. Myslu, zo budže rozumna. Něšto lěpšeho so ji tola stać njemóže.“

„Budže to bórzy kwas? A kajke džělo za mnje! A docyła njewěm, kak mam wuhotować ju jako njewjestu, hdyž budže baronka. Kelko poslešćow mam ji dać a kak mam je počahnyć, najskerje židžane cychi. A kajku dra-
stu? Serbska drje njebudže tola wjacy směć khodźić! To změju poľnu hłowu kaž běrtl.“

„Haj to ja tež njewěm. A kajku nadobu trjeba jako baronka. Nó, budža drje to w měsće blidarjo wědžeć. Póndu k tomu najwosebnišemu. A što mam ji sobu dać. Druhe džěći tež njesměm wuslěkać. Ale jako baronka ma tola na wjacy prawo hač druhe.“

Kaž pčolki w koľču tak bunčachu Khěžnikej we hłowje starosće a přeco nowe starosće hač do wječora.

Hdyž běchu so wječor wšitcy po wječeri zhromadnje pomodlili a tak so Bohu lubemu Knjezej za wo dnjo dóstate dobroty podžakowali, džěchu so lehnyć. Nan pak kiwny Hancy a rjekny: „Dočakaj kusk.“

Hanka so zastróži, nohi ji zatřepotaštej, kló ju pola wutroby, bě ji, kaž by wulke njezbožo začuwa. Tuž so sydny na kachlowu ławku.

Nan so sydny do swojeje lěnoški a započa wažnje: „Slyš, džěćo, ty sy stara dosć, zo mohła so wudać. Twoji bratřa a sotry rostú a wšitcy njemóžeće tu přeco doma wostać. A Bohu budž džak, za tebje je so namakał jara nadobny nawoženja, kiž sebi tebje waži a budžeš derje zastarana.“

Hancy hrajachu wšě stawy a třepotaše widzomnje.

„A tutomu nadobnemu mužej sym će hižo slubił.“

Hanka wurazy bojazliwje: „Michalej.“

„Je čas, zo sy rozumna a džěćace hrajki wotpołožiš. Twój nawoženja je knjez baron.“

Hanka zblědny, hubje třepotaštej, potom zakřiča: „Nano, nanko, ty chceš mi tutemu cuzemu předać!“

Zwjeze so na koleni, stykny klečo rucy a prošeše ze sylzami: „Nanko, jeli mje kusk lubuješ, smil so nade mnu. Jeli sebi njesměm Michała wzac, tak chcu wostać nježenjena a či swěrnje jako džowka słužić.“

„Žaneho słowa wjacy. Njeznaješ ty štwórtu Božu kaznju? Njewěš, zo maš staršimaj poslušna być! Byr- njež chcył a mohł, ale ja njecham, njewozmu swoje słowo wróco. Ty sy hišće njerozumne džěco a njewěš, što je k twojemu lěpšemu. Ja so za tebje staram njepřestawajcy. A twoje blazne mysle a požadanja, to je twój džak! Njewěm, za čo mje Bóh khłosta z tajkilem nje- džakownem džěsćom!“

„Nanko, je to twoje poslednje słowo? Nimaš žaneje sobuželnosće ze mnu?“

„Mam jeje wjacy, hač sebi zasłužiš.“

„Nimam k njemu žaneje lubosće a přikhilnosće.“

„Ach njerěč hluposće! To so wšitko da. Tež druzy su najprjedy bėdowali, ale pozdžišo su spóznali, kak derje staj staršej so postaraloj za nich a su jimaj džakowni byli. Tuž wěš, wot nětko sy knjeza baronowa njewěsta. A žanych sylzow wjacy a žaneju wupłakaneju wćow!“ A bur džeše do loža.

Hanka stany, sydny so za blido, položi swoju hlówčku na nje a plakaše horco dołhi čas. Potom poča rozmyslować, što by činiła. Ale njenamaka žaneho wupuća. Z maćerju sebi tak prawje njerozumještej. Mać bě prosta žónska bjez hlubšeho čuća. Bě sebi tež Khěžnika wzała, dokelž bě wón bur a wona burska. Wo lubosć so njebě starała a tež žaneje začuła. A tola bě dobra hospoza a nahladna burowka. Njeměješe ničo přećiwo tomu, zo by so Hanka na Michała wudała; tola so ji dobro zda, zo budže jeje holca knjeni baronka. Hanka mysleše na čeknjenje, ale hdže a komu? Njeměješe nan prawo, — bě hakle 20 lět stara, — sebi po nju přińć. A bjez nanoweje dowolnosće njemóžeše so tež

z Michałom woženić. Hdyž bě hodžiny dolho přemy-
slowała, spózna, zo njeje nihdže žaneje pomocy za nju.
Njeńdžeše do loža, ale wosta při khachlach sedžo.

Tež Khěžnik spaše džensa hubjenje, stany přeni we
štyrjoch hodžinach a zastupi do jstwy. Tu wuhlada
Hanku sedžo a praji: „Njesedziš drje tu hišće wot wče-
rawšeho wječora!“

„Haj, nano, sedžu tu hišće. Njewěš, kak ćěrpju.
Smil so nade mnu!“

„Njerozhněwaj mje, to ći praju! Potom njewěm,
što bych činił. Mohło być, zo bych w hněwje će zara-
zyl. Dži nětko do loža a wuspi so. Džensa so za cyły
džeń njepokazaš. Knjezej baronej praju, zo sy skhorje-
la, dokelž sy so tróšku nazymniła. Je to twój posledni
džeń swobody.“

„Nano chcu so prócować, ći poslušna być. Ale to je-
mu praj, njech so mje njedótknje, doniž njebudu jemu
zwěrowana.“ To prajiwši so Hanka wotsali.

Bur stoješe wo srjedź jstwy a hladaše zadžiwanje na
durje, kotrež bě Hanka wot wonka zawrjela. Poča je-
mu Hanki, tuteje tak dušneje, poslušneje duše, žel być.
Ale ně, wón z njej derje měni. Njechaše přidać, zo njepy-
ta zbožo swojeho džěsća, ale zo chce jenož swoju samsnu
česćelakomosć spokojić. Tola mysleše na srědk, kak
mohł Hancy jeje bolosć pomjeńšić. A bórzy jón mě-
ješe. „Hdy by so Michał Hanki wotrjekł. Tysac toler
chcył woprować. Ale wědžeše, to Michał njesćini.
Pjenjez njetrjebaše. A hdy by je tež trjebał, njeby to
sćinił. Tuž ma so druhi puć namakać. Njeby so hodzał
list Hancy napisać, kiž je padžělany? Najskěršo pak
znaje jeho pismo. Ale tež te so hodži zhotowić.“

W susodnej wsy bě prawiznak, kiž móžeše wšě móż-
ne pisma napodobnić. W swojej mlodosći bě bur junu
z tajkej wěcu činić měł a prawiznak, skaženy studenta
— bě jemu za dobre myto wěc wobstarał. Ale z wotkel

Michałowe pismo dóstać. Nadobo so Khěžnik wótře zasmja a so do čola dyri prajiwši: „Lěpje sebi čłowjek přeć njemóže. Jeho pismo leži w mojej lódcy horjeka.“ Před třomi lětami bě Michał, hdyž swoje pčolařstwo wo wjele rozmnoži, kórc pusteje lěsneje pódy wot Khěžnika sebi wotnajał, zo by tam mohl swoje kołče nastajeć. Wuměnjenja bě Michał napisał dwójcy, běštaj je wobaj podpisałoj a kóždy bě po jenem je dóstał. Khěžnik khwataše horje po nje a hnydom po snědani poda so do susodneje wsy tak mjenowanemu prawiznikej. Tutón jemu napisa z napodobnjenymi Michałowymi pismikami sěchowacy list Hancy:

Moja najlubša Hanka!

Džensa dopoldnja zhonich, zo sy so po woli swojeho nana z knjezom baronom slubiła. Tak je mi waša husařka powědała. Praješe mi, zo je kusk za durjemi posluhała a tak słyšała, zo so jara rudziš mje dla. Njeismój drje sebi ženje prajiłoj, ale wědzachmoj tola, zo smój sebi dobraj. Hdyž pak so nětko naju puće džěla, tak dyrbimoj sebi myslić, zo je to Boža wola. Přeciwo woli twojeho nana njebych ženje mohl sebi tebje wzać a njeběch to tež činił, dokelž myslu: wola staršich je wola Boža. Hdyž budžeš nanej poslušna, přinjese tebi to zawěsće bohate žohnowanje. Mje dla so njerudź, budu so wjeselić, hdyž jenož tebje zbožownu wuhladam. Měj so rjenje a spominaj na mnje jako tebje přecy lubowaceho bratra, kotryž na tebje njezabudže.

Z wutrobnym přećom, zo by prawje wjesoła a zbožowna byla

strowi će Twój

Michał Popela.

Wokoło připoldnja so Khěžnik wróci, zawoła sebi husařku do jstwy a rjekny jej: Tu maš toleř, trjebaš jón zawěsće nuznje a čin, štož či prikazam. Tu je list a tón daj Hancy. Praj jej, zo sy Michałej powědała wo

jeje slubje z knjezom baronom a kak so Michała dla rudziš. Wón pak je ěi runje list přityknył, zo maš jón Hancy dać.“

„Ale to tola ničo wěrnó njeje.“

„Džerž hubu, hłupe holčisko, hewak ěi jenu wotčahnu, zo budža ěi zuby w hubje klepotać. Čiń, kaž ěi kazam a njepraj to ženje nikomu a tež nic Hancy, zo to wěrnó njeje. Hewak ěe hnydom z hańbu wučěrju z dwora a njenamakaš žaneje služby, za to so postaram. A z čim ěe mać zežiwi, kiž ma jako khuda wudowa za wosym mjeńšich so hišće starać hač ty sy? Tež waša mać sebi potom njech druhdže džěło hlada a nic wjacy pola mje. A hač je druhdže bjez mojeje wole dóstanje, to so jara praša. Tuž dži. Hanka je w swojej komorcy.“ Khěžnik sebi z toho žaneho swědomja nječinjaše, zo džěčo, kiž bě lědom šulu wukhodžilo, k lžam nuzowaše. Hanka list dóstawši a přečitašši, njechaše swojimaj wočomaj wěrić, zo je wón wot Michała. Tola so přeswědči, zo je to jeho pismo, kaž bě je při swojich wopytach pola Popelic husćišo widžala. Poča znowa plakać. Ale zwjeseli ju tež, zo je tak nadobnje zmysleny młodžeńc ju lubował. Mysleše, hdyž ji Michał tutón dobry, nabožny muž, radži, nanej posłuchać, tak dyrbi tež wona tak činić. A tak list tola wukonješe swój nadawk, zo Hanku pokoješe, kaž bě to sebi bur wotmyslił. Zo su srědky hanibne a hrěšne, na to Khěžnik ani njepomysli.

Hdyž bur baronej wozjewi, zo chce Hanka jeho mandželska być, ale je so nazymniła a skhorjela, tak so tutón Khěžnikej wutrobnje džakowaše a wupraji nutrnje přeća, zo by bórzy tola wotkhorjela. Tež nan baronej praješe, zo je jeho česćace požadanje wo Hancynu ruku tutej kusk nahle přišlo. Tuž prosy z njewjestu sčerpnosć měć a ju sebje samej přewostajić, nic ji blizko stupić ani za ruku přimnyć, doniž njebudžetaj zwěrowanaj.

Z toho baron spózna, zo drje je Hanka wot nana nuzowana, swoje „haj“ prajila. Na třeci dzeń bě so njewjesta trochu změrowala a wukonješe zaso swoje wšedne džělo. Hdyž to baron rano wuhlada, wotjědže wón hnydom do blizkeho města a přijědže po připolniju zaso domoj. Wón postaji, zo by wječor swójba so na małej hosćinje wobdžělila, kiž wón k woswjěćenju swojeho sluba zarjaduje. K tomu bě cyły koš wubranych jědži z někotrymi blešemi wina z města přiwjezl. Při slubje docpě, zo Hanka wot nětka jeho při křćenskim mjenje „Alfred“ mjenowaše, wón pak ju Hanka, a zo sebi „ty“ rěkaštaj.

Při tym tež wučinichu, zo ma Hanka, dwaj abo tři měsacy so do města podać k swojej ćeće. Tam dyrbi sebi měšćanske wobkhodne wašnja kaž tež wšelake wosebniše žónske džěla kaž wušiwanje, čomuž měješe wosebje wulki šik, přiswojić. Nazajtra wotjědže baron z nazběranymi pjenjezami wot burow za wino, bjez toho, zo by jako přichodny syn Khěžnikej što plaćić trjebał.

Za štyri měsacy dyrbješe kwas być. Khěžnik prošese barona, jemu tola napisać, kajku njewjesćinsku nadobu by sebi wón přał. Baron jemu zdžěli, zo wopravdže žaneje njepotrjeba, ale zo by so Hanka na njež zwjeselila, napiše, što ma so kupić. Njebě to runje wjele, ale dobreje kajkosće. Měšćanska ćeta pak postara so wo drastu, šaty a štož hewak jako knjeni baronka trjebaše.

Kwas woswjěći so w Hancynym narodnem domje po měšćanskim wašnju.

Bě po wěrowanju jenož snědanje a mlodej mandželskej podaštaj so na kwasne pućowanje, kaž baron praješe. Te pak njebě dolhe, jenož hač do Drježdžan, hdžež baron wobydleše někotre wotnajate jstwy. To bě nětko Hancyna domizna, w kotrejž wona wjele sylzow

potajnje ronješe. Bě však najbóle sama, dokelž jeje muž bě pućowacy za wěsty winowy wobkhod, štož pak wón swojej žonje njepreradzi.

VI.

Hanka bě so nadzijała, zo so zeznaje z jeje mužowem přecelstwom. Tola tutón ženje wo tym ničo njespomni, tež nic wo swoim hrodze blizko Drježdźan. Tuž přikhadzachu na nju dwělowace mysle, hač je wón woprawdze baron, ale njezwěri sebi jemu wo tym něšto prajić. Baron bě však přecelny přeciwo swojej žonje, ale woprawdžiteje lubosće mjez nimaj njebě. Hanka bě dobra hospoza a wjacy jeje muž wot njeje sebi nježadaše. Hdyž bě sama, čitaše wjele a wšelake knihi a tak spózna swět.

Za lěto nastachu trochu přecelniše počahi mjez nimaj, hdyž Hanka porodzi mału holčku. Bě cyle po maćeri; baron lubowaše ju a jeje dla tež mać. Na křízna přińdžeštaj nan a mać, kiž bě kmótra małeje Hanki. Njedzělnica so wulcy zwjeseli, zo móžeše so ze staršimaj zaso w serbskej řeči rozřečować, hdyž dyrbyeše baron nazajtra zapućować, kaž praješe, mjez tym, zo tam nan a mać pola swojeje džowki wostaštaj. Nan drje widžeše, zo njeje wšitko tak, kaž bě sebi myślił, wosebje jeho mjerzaše, zo njemóžeše baronowy hród widzeć a z tym so před burami wulcy činić, tola bě spokojny, zo jeho džowka na ničo njeskoržeše. Tak so staršej spokojnje wrócištaj zaso domoj.

Za Hanku bě mała holčka wulke zbožo, dokelž nětko wědžeše, z čim so zaběrać w swojej samoće. Čitać bě so jej wostudziło, často však tež njerozumješe to, štož čitaše, dokelž knihi běchu w němskej řeči spisane z mnoho cuzymi słowami. Tak so minychu štyri, pjeć lět bjez toho, zo by mała Hanka bratřika abo sotřičku dóstała, štož však by baronka rada widžala.

Junu dósta baronka telegram, zo je jeje muž při ze-
ležničnem njezbožu céžko znjezbožil. Tuta přepoda
mału Hanku susodžincy a jědžeše hnydom na město
njezboža. Hdyž tam přijědže bě jeje muž hižom wu-
mrjel. Bě tak céžko na hłowje ranjeny byl, zo njebě
mohl nikomu słowička prajić. Z jeho papjerow spózna-
chu, štó je.

Po pokhowanju baronowym wosta baronka w Drjež-
džanach, dokelž měješe wjele wušparanja z wyšnosćemi.
Pokaza so, zo jeje muž docyła žadyn baron byl njeje,
zo je woprawdže rěkał: šewc a byl pućowacy za wino-
wy wobkhod. Hanka měješe wjele hary a tež jeje nan,
dokelž měještaj dopokazać, zo wo tutym jebanstwje ni-
čo wědžaloj njejtaj. Tak zhoni to cyła wjes a wšitcy
z wuwzaćom Michała a jeho maćerje wjeselachu so, zo
je hordy Khěžnik tajku porážku počérpjel. Haj woni
jemu to tak z cyleje wutroby popřawachu. Po dołhich
jednanjach dósta knjeni Šewcowa, kiž pak z hamtskej
dowolnosću swoje holče mjeno zaso přiwza, wosobinsku
dań wot železnicy na čas žiwjenja. K tomu wušiwaše
pilnje a tak móžeše nětko, hdyž bě sebi mjeńše bydlenje
wotnajała, sebje a džowčičku derje zežiwić. Druhdy
wšak přińdže jej myslička, hač njeby lěpje činiła a so
w domiznje zasydliła, dokelž tak mohła so stać z Mi-
chałowej mandželsku. Ale wotpokaza tajke mysle.
Zbožowna njebě so wjacy čuła wot tamneho dnja, hdyž
ji nan wozjewi, zo je baron wo jeje ruku prosyl a nětko
čuješe so tež khorowata. Ženje wjacy za wšitke tute
lěta njebě do domizny přišla a njechaše to tež, zo njeby
znowa přetrała bolosće kaž tamón čas, kotrehož tehdy
započate zle séchwki njeje přewinyła. Hinješe a hinješe
kaž rostlina, kotrejež korjeń je čerw nažrał. —

Čas wot Hancyneho sluba ze so za barona wudawa-
cem winowem pućowacym bě za Popelic Michała pol-

ny dušinjeho čerpjenja a wojowanja. Hdyž zhoni, zo je Hanka po slubje, woněmi. Njeskoržeše, ale zrudoba jeho tak přewza, zo skoro so jědže wjacy njedótkny. Skhnyješe hladajcy, njeměješe za ničo wjacy zajima ani za swoje lube pčolki. Mnoho kołčow drje by wotemrěło, njeby-li so hajnik za nje postarał. Michał khodžeše kaž by jeho blud wobešoł a skónčnje so lehny a ležeše na dwaj měsacaj dołho. Tola sylna žiwjeńska móc njeda so zničić, ale doby nad dušinymi čerpjenjami. Stany drje jara zeslabjeny, ale móc pčolkow — měd — dawaše jemu nowych mocow. Wosta pak zamysleny, zrudny. Jónu poda so zaso k svojim pčolkam do lěsa a tu napadny jeho tajka zrudoba, zo poča hórcy plakać. Z tym pak sebi wutrobu wolóži. Michał měješe wótre wucho za hudźbu. Bě tohodla wot stareho, dobreho kantora nawuknył na huslach hrać. Sedžeše hodžiny dołho doma w jstwi a wuskorži wšu hórku bědu a bolostne začuća přez zrudne zwuki svojich husli. Mać pak sydaše w kućiku abo ležeše we ložu a trěješe sebi skradžu sylzy, hdyž slyšeše Michałowe husle plakać. Po Hancynem kwasu powěsny Michał swoje husle na hozdžik a njepiskaše ani junu wjacy. Za to pak zaběraše so zaso pilnje z wuporjedženjom kołčow a ze zhotowjenjom nowych. A hdyž přińdže nalěčo, kotrež wšitko pohonuje k nowemu žiwjenju, tak so tež Michał zaso zhraba a přebywaše wšědnje najdlěžši čas dnja pola svojich lubowanych pčolkow. Te spóznachu swojeho dobreho zastaraćerja, sydachu so jemu na rucy, haj na mjezwočo, bjez toho, zo by jena junu jeho štačila. Kaž dobre, lube džěćatka majkachu jeho ze svojimaj něžnymaj nóżkomaj, a košachu jeho ze svojimi mały-mi hubkami. Zalubowanje zhladowaše Michał na nje, řečeše z nimi, kaž ze svojimi džěćimi, wjesele přihladowaše jich rejkam, kotrež wone w čerstwem powětre před kołčami wotměwachu.

A hlej, tu přilětowachu pak hižom druhe domoj nje-
so wulku ćežu žolteho wobnoška, kotryž běchu na kčě-
jacych lěsnych worješkach nahromadźile. Wokoło ju-
trow pak wabjachu złote rokotowe micki pilne pčolki
k sebi a tute juskajo ćehnjechu we wulkich rójach
k nim a wróčachu so wopojene ze slódkim mědom, zo
bychu tysacy dróbných džěćatkow ležacych w móličkich
kolebkach žiwile. W kołčach wšitko brunčeše a frun-
češe, nowe žiwjenje bě do nich začahnyło. A matka ja-
ko mać a kralowna množi wobydleństwo a wot svojich
najvyššich zastojnikow přewodžana spěcha wot płasty
k płasće, zo by wšudžom za prawom hladała a nuzne
džěło zarjadowała. Michał přihladujo svojim lubuškam
a jich pilnemu džělu, wosta však khutny; ženje so wja-
cy kaž prjedy wjesele njezasmja. Ale swěrne a wuměl-
ske džěło tutych bjezrozumnych wubudži w nim čuće
za winowatosć, kiž ma wón jako rozumny za sebje, za
swoju mać, za sobučłowjekow a tež za jemu wot Boha
darjene zwěrjatka. Swěrne dopjelnjenje svojich wino-
watosćow hoješe pomałku rany, kiž běchu jemu požá-
dosćam počisnjeni nabili.

Hdyž pak Michał zasłyša, zo je Hanka wudowa, roz-
hori jeho to znowa. O, kak žadaše, zo by so tola Hanka
zaso do ródneje wsy wróčila. Hdyž pak so to njesta, bu
přecy njeměrnější. Njemóžeše sebi wjacy pomhać, dyr-
bješe z Hanku řečeć. Nětko ju jeje nan njemóžeše wja-
cy nuzować, však bě sama swoja knjeni. Tuž so zebra
a khwataše do Drježdžan. Ale kak so stróži, hdyž
Hanku wuhlada. Dyrbješe so mójnje wobknježić, zo
njeby swoje spodziwanje přeradził. Jeje rjanosć bě so
pominyła, ličcy běštej zwjadnjenej, hubje namódrej a
ze zapadnjeneju wóčkow zhladowaše smjerć. A tola
kaž slónčko před khowanjom hišće junu ze svojimi mi-
lymi pruhami wokrasni pola a lěsy, tak tež blyšć ra-
dosće překrasni jeje zblědnjene wobličo, hdyž Michała

wuhlada. Toho so njebě nadźala, zo ju tutón wopyta. O, kak bě jemu za to dźakowna! Dźeržeše jeho dołho za wobej rucy, bjez toho, zo by to wědźala. To bě Micha-
lej dobre znamjo, zo njeje na njeho zabyła, to bě jemu nadźija, zo so jeho tajne přeća dopjelnja. Tuž rjekny:
„Wulcy so wjeselu nad twojim tak lubem a přecelnem postrowje. Ty njewěš, kelko sym ćerpjeł. Ale nětko je wšitko zabyte, hdyž widžu, zo maš mje hišće rad. Wróc so, zaso do serbskeje domizny, hdžež wrjós a lubosć kćeje, kiž tebje zaso wuhoji, dokelž widžu, zo sy tež mnoho přetrała.“

„Luby Michale, přetrała sym jara wjele a to hišće přewčerawšim. Naša prjedawša husarka słuži tu we měsće. Trjehich ju a hdyž so trošku rozmołwjachmoj, započa plakać prajiwši: „Wodajće mi, knjeni, zo sym Wam wopačny list tehdom před wašim slubom přepodała. Michał mi jón dał njeje ale waš nan je mje k tomu nuzował.“ To zhoniwši, wobročich so, běžach domoj kaž bjez rozuma, ludžo na mnje spodziwnje hladachu. Ja pak khwatach jenož domoj a tu sym potom hodžiny dołho plakała.“

„Što slyšu, ja sym dyrbjal tebi list pisać?“

„Dočakaj, mam jón hišće, sym sebi jón skhowala, jako poslednju dopomnjeńku na tebje.“

Bórzy namaka list a da jón Michalej, kiž z plačitymaj wóčkomaj čitaše, štož ženje pisał njebě. Skónčiwši rjekny: „Tak widžimy, kak so z lesću a lžu čłowjeske zbože podrywa. Njecham swarjeć na vašeho nana. Je hołdował swojej česćelakomnosći njemyslo na to, hač druhi při tym ćerpi abo nic. A kaž z mazaneho kužoła njeběži čista woda, tak njepřikhadza z lesće a lže wěrne zbožo a spokojenje. Złósć móže jenož złósć plodzić. Chcu jemu pak to wodać, jako křesćan. Žana złósć pak njesmě wjacj zničić naju zbožo. Tohodla so prašam tebje před Bohom: „Chceš nětko moja mandželska być?“

Hanka položi swoju hlójkku na jeho wutrobnjo zrudnje rjeknywši: „Cheu, ale njesměm.“ „Štó móže ći to zakazać?“

„To zakazuje mi moje swědomjo. Džensa běch zaso pola lěkarja a prošach jeho, mi z prawdu prajić, kak ze mnu stoji. Rjekny: ćerpiće na nahlu suchoćinu. Nanajwjacy měsac maće hišće časa. Waše mocy su dowučerpane, tuž su wšě srědky podarmo.“

„To pak njezadźěla, zo so damoj zwěrować a potom mi zwostanje twoja džowčićka, jeli so njedyrbjała wustrowić, štož pak, myslu, zo je móžne“

„Michale, jeli maš mje lubo a na tym njedwěluju, nježadaj to wote mnje. Moje mysle su druhdže, nic wjacy tu na swěće. A hnydom pónđzemoj k notarej, kiž tebi zapisa moju džowčićku, kiž rěka kaž ja Hanka.“

Zrudnje pohladowaše Michał na swoju junu krasnje kćějatu njewěstu a spózna, zo tuta wěrnosć rěči, zo je ju hižom jandžel smjerće na čolo košil a tuž bě jej k woli a džakowny, zo chce jako najlěpši dar swojeje lubosće jemu přewostajić swoju džowčićku.

Po zapisanju pola notara hraješe šibały posměwk wokoło Hancynych junu tak rjanych hubow. Rjekny Michalej: „Hdyž nic jako młodaj mandželskaj, dha tola jako bratr a sotra sčiniš džensa kwasny wulět z lódzu po Łobju.“ Michał wšak to rad přiwza a přežiwi tak jedyn z najspokojnišich dnjow swojeho žiwjenja. Ale tež za Hanku bě to posledni dzeń wěrneje radosće a čisteho zboža. Bě so při jězbje po wodze trošku nazymnila a čuješe nazajtra kałanje a bolosće w stawach. Tuž wosta ležo a njestany wjacy. Za tři njeđeje přiwjezechu jeje ćělo do jeje ródneje wsy, kaž bě to postajila. Jeje ćělo wšak wotpočowaše w staršiskim domje, ale wšo dalše zarjadowaše Michał, jeje swěrnny nawoženja, kotrehož jeničkeho je lubowala, kaž bě to zapisane w jeje poslednjej woli. Wrjós kćěješe.

Michał wupyši cyły kašć z čerwjnje kćějatym wrjósom kaž ze znamjenjom swojeje horceje lubosće. Tež nawi sam wěncy z tutech luboznych kwětkow, zo by z nimi wokrasnił row swojeje njewěsty. Wjeseleše so, zo smě so starać za tu, kiž bě tak jara rad měł a tute zjewy lubosće zmóžnichu jemu, zo sćěrpnje swoje horjo nošeše. Hdyž ćělo na marach stoješe, skhadžowaše so cyła wjes a tež mnozy ze susodnych wsow přikhadžachu, zo bychu Hancy poslednje „Božemje“ prajili. Bě lubosć wysywała a tuž nětko lubosć žnjeješe. Wjele ludži so při pokhowanju wobdžěli a mnozy krjepjachu jeje row ze swojimi sylzami, wosebje pak Michał. Wón so njewobdžěli při zhromadnem wobjedže, kiž bě Khěžnik wuhotował, kaž měješe to za swoju winowatosć. Na wječor přińdže sebi po mału Hanku, kiž dyrbješe jeho přecy dopomnjeć na zemřetu a jeho pokojeć w jeho zrudobje. — Mała Hanka so bórzy na Michała zwuči, dokelž začuwaše jeho wulkotnu lubosć a rěkaše jemu „wujo“. Jemu však bě lubšo bylo, hdy by jeho „nana“ mjenowała. Jeho maćeri však rěkaše mała Hanka „maći“, štož so tutej jara spodobaše. Hanka bě duchownje jara wobdarjena a bě tohodla tež w šuli wučerjowy lubušk. Jeje zadžerženje bě bjezporočne. Hanka měješe tež wulki zajim a zrozumjenje za hudźbu. Wo tutej ju Michał sam z wulkej wjesełosću a pilnosću rozwučowaše. A štož wón njedokonja, to wudospoľni knjez kantor, ke kotremuž Hanka do hudźbnych hodžinow khodžeše a z njej tež Michał.

Bórzy žórlachu so won z wotewrjenymi woknami lubozne zwuki třoch horliwych hrajerjow pola kantora, kotrež mnohich připosłucharjow přiwabjachu a jich wokřewjachu, wosebje na njedželných popołdnjach. Wukublanje lubeje Hanki, pilne džělo pola pčołkow a kuzło hudźby napjelnjowachu Michałowu wutrobu z dospoľnem pokojom a zbožom. Jenož to druhdy Michała

kusk znjepokoji a jeho khutnej powazy so přećiwjese, zo bě Hanka druhdy skoro lohkomyslnje wjesoła a zo bě ji hudźba přewšo, haj wjacy hač Michałowa lubosćiwawa starosć za nju. —

Hdyž Hanka štyrnaće lět docpě, pósła ju Michał na někotre lěta do města, zo by so tam we wědomosćach, we wobkhadnych wašnjach a w hudźbje wudospoľniła a sebi wšelake ručne džěla kaž šíce, wušiwanje a warijenje přiswojiła. Michał ju husćišo w měsće wopytowaše a zastara ju ze wšěm trěbnym ze swojeho zamóženja. Štož bě Hancy po maćeri zwostało — bě to jenož wokoło tysac hriwnow — da Michał na dań na Hancyne mjeno a přida k tomu hišće pjeć tysac, bjez toho, zo by to něchtó zhonił.

Po štyrjoch lětach wróci so Hanka ćila a strowa, kćějata kaž nalětna kwětka, z kotrejuž módreju wóćkow so směješe wjesołosć a něžna šibałosć, wokoło kotrejuž rjenje zwuhibnjeneju hubow hraješe wobkuzlacy posměwk, domoj, wuhotowana z wušiknosću we džělach a z dobrym začuwanjom w zadźerženju při wšěch přiležnosćach žiwjenja. Michalej bě, kaž by po dolhej štyrilětnej zymje so zaso nalěco wróciło, kaž by zaso Bože slónčko z jasnými pruhami wšitko pozloćalo. Jemu bě tak spodziwnje ćopło wokoło wutroby, hdyž jeho wóćcy zhladowaštej z wjesołosću na swižnu holčku poľneho žiwjenja, kiž swoju rjanu hłowčku, poľnu čornych kudźerjow, tak z horda jej pozběhowaše. Hanka přewodzeše Michała do ľesa k pćoľkam a wuknješe pćoľarić a bě bórzy jemu najľpša pomocnica. Doma pak wzaštaj husćišo husle, z kotrymiž wupraještaj wšu swoju žiwjeńsku radosć, tak zo bě mać, swěrna posľuchařka, cyle hnuta. Michalej dosahaše, hdyž z Hanku samej hraješe, ale wona žedzeše za wobšěrnijej hudźbu a tuž na njedźelach popoľdnju khodzeštaj k staremu kantorej, kiž so wjeseleše, zo móžeše jako

třeći při hraću byé. Rjekny Hancy: „Hanka, sy však swojeho wučerja přesáhnyla, to derje wěm, we wuměłstwje hraća, ale myslu, nic moju lubosć k hudźbje, tuž so kóždy króc wjeselu, hdyž hromadže piskamy.“

„Zo sym so wudospoľniła, je mój luby wuj wina, kiž je mi sławnych wučerjow wobstaral. Ale moja přenja lubosć słuša mojemu dobremu wučerjej, kiž je z tak wulkej sćerpnosću a lubosću moje njelepe porsty wučil přepřimować na huslach.“

Kantor so smějo rjekny: „To sym zaso zjebany. To njeběch ja ale wuj Michał.“

„Widžu, zo sym sebi do kopřiwow zalězla. Wobaj staj mje z najwjetšej wutrajnosću njesebićnje wučiloj, tuž słuša woběmaj wutrobny džak a Wam, knjez kantor a wujo Michał, chcu z lubosću wotpláćeć, štož staj z lubosću na mni činiłoj. My pak sebi zahudźmy: „Rjenje, rjenje jenož tam, hdžež so ludžo lubo maja.“

VII.

Bě krasny nazymny dzeń. Mile Bože slónčko majkaše tak lubje, ćopłe na plóдах bohату zemju, zo so ta z lubosće k njemu pyšeše z drastami we najwšelakorišich barbach. Na lukach a w lěsach pozběhowachu kwětki swoje módre njebieske, krejčerwjene a žoltozłóćane hlójkki a sćekachu so wjesele ze k nim přikhadzacyimi bórčatymi čmjełami a zynčatymi pčolkami. Najbóle pak so pčolkam lubješe kćějaty wrjós, pola kotrehož móžachu so do syteje wole napić slódkeje brěčki. Mudre pčolki pak nošachu slódki dobytk z wrjósa do kolčow, zo bychu cyrobu měle, hdyž přińdže jim jich žiwjenje wohrožaca zyma. Ale pčolki wotedawachu tež swój dawk swojemu zastaćerjej a ćim radšo, hdyž wón jim za to darowaše cokor, kiž bě jim w zymje spomóžniši. Michał a Hanka měještaj tak poľnej rucy džěla. Bórzy přibliži so čas kermušow. Na tutón swjedzeń

přikhadžachu tež wšelacy njeprošeni hosćo, kiž chychu burow kusk wuklukać. Přijědžechu z karuselemi, čumpjelemi, z cuzymi zwěrjatami, wosebje wopicami a mjedwjedžemi a z třělanjom wo myta. Wječor w korčmje pak spěwachu spěwarjo, a spěwarki přewodzeni wot hrajerjow wšelakich hudźbných nástrojow. Wjesnym holcam lubješe so wosebje młody spěwar a hrajer ze čornymi kudžerjemi a z wóhniwymaj wočomaj. Hanka, kiž bě tež mjez připoslušarjemi, njemóžeše so naposkać na jeho rjany hlós a na jeho wušikne hraće na huslach, ale tež na njeho nahladać. Bórzy so jeju woči zetykažtej a to přeco husćišo a husćišo. Płomjo z jeho woči rozpali jeje wutrobu tak mócnje, zo bě kaž wopojena a njeměješe wjacy sebje w swojej mocy. Chcyše čeknyć, ale bě kaž bjezmóčna. Wosta tam přećiwo swojej woli. Po tak mjenowanem koncerće běchu reje. Młody wumělc rejwaše z Hanku. Jeho ćopły dych, jeho lichocenje zamučí jeje rozum. Tutón cuzy rubi ji měř a pokoj jeje wutroby. Nazajtra džěše Hanka z Michałom sobu do lěsa k pčołkam. Njebě tak wjesoła kaž hewak, ale někajka zamylena. Tež Michał mjelčeše, zdaše so, zo wo něčim rozmysluje. Nadoborjekny: „Lětsa bě jara dobre lěto. Mam skoro hišće junu telko dobytku kaž loni. Ale to mje dale njewjeseli, dokelž z pjenjezami njemóže sebi čłowjek často to kupić, štož by rad měl na přikład: lubosć sobučłowjeka. Hdyž njebych z dobytkom maćeri a tebi mohł bjezstarostne žiwjenje přihotować, njebych wo njón ani ro-dzał. Mać bywa kóždy dzeń kipriša a bliži so bohužel přeco bóle smjerći a ty so bórzy wudaš, za koho mam potom džělać!“

Hanka so zatorže prajiwši: „Ja so wudać? Štó to praji. Wujo rěčiš, kaž by mje chcył z domu přeč měć.“

„Štó wo tym rěči? Ale što ze mnu budže, hdyž budu sam kaž wopušćeny!“

„O, hdy bych mohla přecy pola tebje wostać!“

„A čohodla nic?“

Hanka so zamjelča a tež Michał njepraji ani słowčka wjacy. Hdyž k pčolkam přińdžeštaj sydneyštaj so na lawku, kiž bě tam Michał připrawil. Kóždy zaběraše so mjelčicy ze swojimi myslemi, doniž nje přińdže stary hajnik, kiž so k nimaj přisydny měnjo: „Nó, Hanka, zdaš so tajka zrudna być. Je či zawěsće žel, zo njemóžeš z tym cuzym spěwarjom džensa rejwać. Při durjach stejowidzjach, kak wjesele hromadže skakaštaj. A při tym tomu khadli zletowachu jeho čorne trundle wokolo hlowy, kaž mojemu „laudanej“, hdyž so z kóčku wjerga.

Hanka so začerwjeni hač wyšše wušow prajicy: „Njemóžach so jemu zaprěć, hdyž mje wo štučku požada.“

„Tež ja chcych će wo štučku požadać, ale bojach so, zo mohł košik dóstać, dokelž njejsym tajki mlody pjerach, kaž tón čorný trundlak.“

„A čohodla njejsće přišoł, knjez hajńko. To byšće widzał, kak rada bych z Wami rejwała!“

„A tež ze mnu?“ rjekny Michał.

„Wujo, sym će dosć prosyła, zo by ze mnu sobu do korčmy šoł. Ale ty mi to njejsy k woli sćinił.“

„Nó, hdy běch wědzał, zo z tym tebi wjesele sćinju, bych z tobu hač do Drježdźan šoł.“

„Haj džensa rěčiš hinak hač wčera.“

Hajnik měnješe: „Waj bych rad hromadže rejwać widzał. Michał w najlěpšich lětach a ty w najrjeńšej mlodosći. To by byla dwójka, kotraž njeby měla runjeća.“ „Ale nó“, štož njeje bylo, móže hišće być. Što ja dóstanu, hdyž to zmóžnu? Myslu wot tebje kožane kholowy a wot Michała kožuch. A na waju kwasu porějwam přenju štučku z Tobu, z jeho rjanej njewěstu. Što měniš k tomu?“

Zrudnje pohladny Hanka na Michała prajicy: „Je pozdže, sym so slubiła wčera z tym čornowłosatym.“

Michalej bě, kaž by něchtó jeho do wutroby klól, zjědže z ruku na lěwu stronu, stany, poda hajnikej ruku rjeknywši: „Dyrbju hić, mam doma hišće něšto nuzne wobstarać.“

Hanka jeho scěhowaše. Domoj přišedši rjekny Michał k Hancy: „Sym twój zastaraćel a mam zamołwjennje za tebe dawać swětnej wyšnosći a jónu twojej njebohej maćeri. Hač dotal sym ći swobodnu wolu přewostajił, njewěm, hač činjach z tym prawje. Bjez mojeje dowolnosće pak so wudać njemóžeš a teje njemóžu ći w tutym padže dać. Njewěm, kak dołho twój napadnik tu zwostanje. Sym so rozsudził, njepřihódnym znajomstwam zadžěwać. Tuž zebjer swoje wěcy a džensa popołdnju wotjědžemoj do města, hdžež čas wostanješ.“

„A ja njecham do města!“

„Je to džak za moju wšu starosć a pjenjezy, kotrež sym na tebe nałožil?“

„Njedžakowna njecham być. Chcu posłuchać, ale dowol mi, wujo, zo prjedy porěču z mojim Frycom.“

Michalej naběža žila na čole, hněw sapaše z jeho wočow, kaž hišće to ženje pola njeho widžala njebě a wón zawoła z hłosom wótrje: „Ani słowa!“

Mać pak Hanku pokojiwši ronješe: „Hanka, Michał měni z tobu derje. Wróciš so zaso bórzy k nam a budžeš na zańdžene zhladować kaž na hrozny són.“

Hanka plakaše, ale Michał wosta kruty a dowjeze ju hišće samsny dzeń do města k sprawnym a česćehódnym ludžom, pola kotrychž bě před něšto časom štyri lěta bydlila.

Michał praješe: „Sym wam Hanku zaso přiwjedł- zo by jenu zymu w měsće přežiwiła a tak přiležnosć měla, ze zdžělanymi worštami wobkhadžować. Je tu dziwadło a wy maće zwisk ze wšelakimi towařstwami, kotrež

w zymje swoje zawjeselenja wotměwaja. Tak nawuknje čłowjekow rozeznawać dobrych wot hubjenych pod wašim wjednistwom a přiswoji sebi dobre wobkhadne wašnja. Njeh so tež we wědomosći a wumělstwje wudospoľni z tym, zo muzeje a druhe zběrki sebi wobhlada abo so da rozwućić wot wučerjow a wučerkow w tym abo tamnym předmjeće, kiž so jej spodoba. Zawostaju wam tu něšto pjenjez, zo byšće wšitko trěbne wobstarali. Njeham, zo by so lutowało při Hancynym wukublanju; zarunam wam, štož za nju wudaće.“

Při božemjeprajenju wupřestrě Hanka cyle hnuta wot Michałoweje dobroćiwosće swojej rucy a chcyše jemu wokoło šije padnyć. Ale Michał so wobknježi, položi ji jenož swoju ruku na jeje hlójkku rjeknywši: „Hanka, měnju z tobu derje. Nawuknješ tu w měsće lěpje hač na wsy čłowjekow spóznać. A nětko ći přeju, zo by tu w zymje prawje wjesela byla a so strowa a zbožowna w nalěcu zaso k nam wróćila, jeli budžeš to zehecyć.“

„Na to budu jenož žadosćiwje čakać“, wotmołwi Hanka hikajo ze sylzojtymaj wóčkomaj.

Michał wróći so wječor domoj přeswědčeny, zo je so za swoju poručnicu tak nanajlěpje postarał. Mysleše, zo tak bórzy na spēwarja — dundaka — zabudže. Ale tež swoje dla bě Hanku z domu wotsalił. Hajnik bě jemu woći wotewrił. Spózna, zo woprawdže Hanku lubuje. A praji sebi: čehodla njedyrbjał? Je drje tu rozdžěl staroby, ale tón njeje tola přewulki; njejsym tola přestary. A što móže ji poskićić, štož ja? Žadyn bur, ani srěni zastojnik. Moje pčolařstwo mi wjacy wunjese hač něšto druhe. Mam wob lěto na 60, haj w dobrych lětach na 80 centnarjow mjedu a k tomu wósk a roje. Mam na sto tysac hriwnow na dani a z danju lětnje džesać tysac dokhodow. Hrozny tež njejsym, hdyž so tež někajkemu dyrdomdejnikkej runać njeham. Zamołwješe při sebi

Hanku, zo je hišće njerozumne džěčo a tuž so jej lubi někajka blyščata hrajka. Dawaše winu lohkomyslnosći jeje nana, zo je sebi dała tak hłowu zamučić wot tajkeho wokoło bładźerja. Mysleše, zo w měsće nawuknje Hanka rozeznować sprawneho čłowjeka wot pozdačneho.

W nocy spaše Michał jara hubjenje. Bě to traš wjedro wina, kiž so přeměni? Rano džěše so zymny dešć a sylny wětr howrješe. Michał rjekny maćeri, zo dyrbi k pčolkam hić a hladać, hač njeje wětr při kołčach žaneje škody načinił. Tola hłowna wěc bě, zo chcyeše sam być. Zo Hanka njebě jemu přikhilena, džěše jemu tola bóle k wutrobje, hač by sebi to sam wuznał. Njehladaše na kołče, sedžeše w zymnym deščiku, mysleše a mysleše a poča płakać. Wutroba njenamaka zboža, za kotrymž žadaše; njemysleše, zo je čłowjeska lubosć njedospołna tomu, kiž za dospołnosću žedzi.

Nadobo połoži hajnik Michalej ruku zwaha na ramjo, kotrehož, wot zrudoby přewzaty, njebě słyšał přińć.

„Michale, što činiš? Hdy bych wědzal, zo budže to tak boleć, bě lěpje bylo, zo bych mjelčal. Wój běštaj wobaj kaž slepaj a njewidžeštaj, što přińdže. Dyrbjach jenož rěčeć, prjedy hač tutón čornowłosaty sem přilěze. Tak bě ta wěc dobra byla. Ale štož je so stało, je so stało. Nadžijomnje so wšo zaso do prawych kolijow wróci.“

„Njewěm, njewěm, mam spodziwne začuće“, napřećiwi zrudnje Michał.

„Ja do tajkich wěcow ničo njewěrju. Štož dyrbi přińć, to přińdže. Hlej Michale, tež ja sym jónu lubował. Ale prjedy hač mózach sebi ju wzac, wumrě. Wostach ji swěrnj a tak sym stary nježenjeńc. Mam swoje wjeselo na Božej stwórbje, kiž je sprawniša hač husto

čłowjekojo. Tuž so tež zmuž! wukonjej swěrnje swoje dźěło kaž dotal a wšo druge přewostaj Bohu!“

„Maš prawje, luby přećelo, ale tež duchowne bolosće chcedža přećerpjene być. Ty sy je přetrał, nadźijomnje tež ja je pretraju. Hdyž njeje mi wot Boha přisudžena, tak njech je z druhim zbožowna, ale to njemóžu přidać, zo by sebi tajkeho lohkeho ptačka wzała.“

„Je to jara lohki ptačk. Sym tej Dundakec cwólbje wčera kusk so napić dał a při tym so woprašal za tym čornowłosatym. Jeho kumpanojo prajachu: zo ma hižo wjele młodych holčkow na swědomju a měnjachu tež, zo je hižo woženjeny. To so wě, to pola tajkich ludźi husto wjele prajić nima. Sy prawje činił, zo sy Hanku z jeho blizkosće wotwjedł. Ta banda wostanje tu hišće džen abo dwaj.“

„Luby hajniko, sym ěi dźakowny za tule nowinku. Widžu, zo sym prawje sudził a činił. Nětko pak budže čas, zo so domoj wróću. Póčnu začuwać, zo sym přemoknjeny. Tuž božemje a na lépshe zasowidženje.“

VIII.

Za někotre njedzele přinjese nadobo wjesny roznošowař telegram Popelecom. Bě z města wot Hancyneje hospozy, kotraž Michała prošeše, zo by hnydom do města přijěl. Tam přišedši zhoni, zo je Hanka čekla. „Před někotrymi dnjemi“, rjekny hospoza, „přicahny sem někajki cirkus. Wčera chcyše tež Hanka tam hić. Njemějach khwile ju přewodžeć. Hanka pak mjenješe, zo by z jeje dobrej towařsku, kiž je něšto lět starša hač wona, tam šla. Tuž dowolich. Jeje towařska mi powědaše, zo je Hanka jara wjesela byla, wosebje tehdom, hdyž je někajki čornowłosak žortne spěwy spěwał. Wot toho njeje wóčka wotwobroćila. Po předstajenju je towařska Hanku hač blizko k našemu domej dowjedla. Je runje na poł džesać na wěži biło. Hanka přińdže pak

hakle w dźesaćich hodźinach domoj. Je najskerje z tym spěwarjom so rozmołwjała. Sym ji khěžny kluč sobu dała. Tón pak mi Hanka njeje wotedała, dokelž hižo we ložu ležach. Hdyž rano njestawaše, džěch do jeje komorki a tu widzach, zo bě ložo hišće pósłane. Stróžich so jara. Nětko widzach, zo pobrachowachu jeje najlěpše wěcy. Kluč tčeše w khěžnych durjach.“

Michał zdychowaše ćežko, prajicy: „Čomuž chcych runje zadžěwać, k tomu dopomhach. Njemóžu za to. Bóh wě, zo bě moje wotpohladanje dobre. Lěpje však by było, hdyž so njebych do njeje zahladał, tak bych mudrišo jednał. To pak mje pokoja, zo moja lubosć njebě požadliwa. Njelubowach tak jara ju, ale w nej jeje mać a to z překrasnjenej lubosću.“

„Takeje njesebičneje lubosće, kajkejež wy měješće, njebě Hanka hódna. Je z wotmyslenjom a z wobhladninosću jednała. Džensa rano, hdyž na póst džěch, zo by telegram wotpósłala, trjechich zastojnika našeje banki. Wón zawoła na mnje: „Chce dha waša Hanka was wopušćić?“ „Čehodla to?“ so woprašach. „Je wčera cyłe swoje pjenjezy, wokoło džewječ tysac, zběhnyła.“

„Kajka škoda?“

„Pjenjez mi njeby škoda bylo, hdyž njeby jenož tole činila!“

„Běžach k Hancynej towařscy a hdyž zhonich, kak je jenož woči za tym kadlu měla, wědzach, što je so stało. Sym slyšala, zo tajka cyganska cwólba móže ludzom načinjeć. Towařska tež praješe, zo je tak wustojnje na huslach hrał, kaž to jenož cyganjo móža.“

„A što nětk! Hdže ju pytać? Staj zawěsće z jenym rańšim spěšnym ćahom wotjěloj a staj hižo přez mjezy. A ma wukrajna policija prawo ju zajeć, hdyž ničo přećiwo zakonjej njeje skućila? Hdyž pak by ju zadžeržala, što by to tež pomhało! Hdyž su sebi pčołki

do hlŏwy stajile, so rojić, tak so roja, byrnjež tomu naš jedyn bóle zadžěwać chcył. A tak je tež pola čłowjekow. Tutón cygan je ju wobkuzłał a z tutoho błuda prjedy njewotući, doniž so jeje njenaměje. Hdyž budža pjenjezy přejuskane, wostaji ju sedžo. Hdyž je hrěšila, dyrbi tež ćerpić.“

Hdyž Michał wječor domoj přijědže a swojej maćeri powědaše, štož bě w měsće nazhonił, so tuta tak nad tym rudžeše, zo ćežcy skhori. Ale tež Michała přewza zrudoba, tak zo bě kaž bjez žiwjenja. Tola wšě tute horja běchu za jeho zmyslenje a powahu to, štož woheń za złoto. Tu so pokaza wěrnosć słowa: kaž so złoto we wohenju čisći, tak čłowjek w ćerpjenju. Čim sćerpnišo jeho duša ćerpješe, čim nadobniša wona bywaše. — Tak so miny skoro lětko a dzeń a zaso kćěješe wrjós w cylej swojej rjanosći. Tu dósta Michał list. Bě wi-džec, zo bě napis z třepotacej ruku pisany. Michałej bě tak dziwnje wokoło wutroby, hdyž list hišće začinjeny w rucy dđeržeše a sebi jón dokładnje wobhladowaše. Njezda so jemu to list być wot wobkhodnikow, z kotrymiž sebi wobkhada dla dopisowaše. A hdyž jón wočini a na podpismo pohlada, bě Hanka podpisana. Krej stupi jemu do hlŏwy. Bě to ze zrudoby, bě to z wjesełosće? Wona pisaše:

Najlubši wujo a mój najwjetši dobroćerjo! Njewěm, kak mam započec. Najprjedy prošu ponižnje wo wodaće. Wuznaju, sym zhrěšila, sym hluboko padnyła. Njecham wopisować, što sym ćerpiła a što ćerpju. Mój tak mjenowany muž, z kimž njeběch ženje zwěrowana, štož móžno njebě, dokelž bě woženjeny a jeho žona hišće žiwa, poča mje dračować, hdyž běchu pjenjezy přecinjene. Žadaše, zo bych tebi pisała a wo pjenjezy žebriła. To pak kruće wotpokazach. Tuž mje skradžu wopušći. Předach moje pyšenki a pola khudych ludži wočakowachu swoju hodžinu. Porodžich mału holčku. Sym

ju dała wukřáci na mjeno Hanka. Sama pak skhorich na płuca a lékař, kotrehož mi moja dobra hospoza za swoje pjenjezy wobstara, rjekny, zo mam spěchacu suchočinu. Hdyž so kusk zhrabach, sym so wlekla do swojeje domizny. Džensa, w tej nocy, w kotrejž list pisach, sym džěcatko pola twojich kołčow položila. Prošu će a twoju lubu mać, zo byštaj so nad nim smiliłoj, je přiwzałoj a so za nje starałoj. Wo mni njebudžetaj ničo wjacj słyšeć. Wróću so zaso tam, z wotkel sym přišla. Čuju, zo su moje mocy wučerpane. Mój napohlad je tak zwohidženy, zo mje nihtó wjacj spóznał njeby. Luby wujo, džakuju so tebi a maćeri za wšitke mi tak wulke wopokazane dobroty. Njeběch jich hódna. Ale myslu tež, zo je mi zeškodzał škódnj duchowny powětr, kotrehož sym so w měsće nasrěbała. Hdy bych přeco we vašej wjesy wostała ženje měšćanske žiwjenje spóznała, by drje lěpje za mnje było. Tola to njeje twoja wina, ty chcyše mje wozbožić. Tuž naležnje prošu: wukubłajtaj moju Hanku kaž wjesnu holčku a njech wostanje pola waju. Wo to će prošu, luby Michale, wuslyš mje, jeli sy moju mać a mje hdy lubował! Nadžijam so, zo tu moju winu zapokuću a zo mi mój zbóžnik Jězus Khrystus woda, kaž je wón wodał mandželstwola mařcy. Tuž božemje tu na swěće a na zbóžne zasowidženje w njebjesach.

Z Božim postrowom

zwostawam nětk džakowna

jónu njedžakowna waša

Hanka

Přispomnjenje: Njepytajtaj za mnu, dajtaj mi w měrje wumrěć.

Tutón list Michała wulcy zrudzi, ale tež trošku zwjeseli, zo je jemu swoju Hanku dowěriła. Hnydom

khwataše do lěsa a namaka tam holčku, kaž běše w li-
sće napisane. Michał wza płakace džěćatko a wokošeše
je, zo by jo změrował. Hdyž je wjesele domoj njeseše,
zetka hajnika, kiž so smějo zawoła: „Nó, Michale, što
to, ty pěstoniš?“ Michał wučahny list, kiž bě sebi do
kabatoweje kapsy tyknył, a přepoda jón hajnikej. Tu-
tón jón přečitawši dawaše jón wróco Michałej prajiwši:
„Haj tak to přińdže. Najprjedy wšitko złote a potom
wšitko —. Ale na tym njehodži so ničo wjacy přemě-
nić. Kajawki su njewróćawki. Hanki je mi žel; myslu,
zo ji tola tónle slěpc je načinił. A byrnjež tež njeby,
tak wšak čłowjek docyła nima wjacy stroweho rozuma,
hdyž je hač wyše wušow zalubowany. Bych jej rad pom-
hał, hdy bych jenož wědzał, hdže je.“

„To wšak budže ćežko ju namakać. A tež njerodži
wo twoju pomoc. Chce měc měr, kaž piše.“

Džěčko poča zaso płakać a tak dyrbješe Michał
z nim domoj khwatać, dokelž njerozumješe z małymi
wobkhadžeć. Domoj přišedši wupowěda wšitko maćeri
a přepoda ji džěćatko. Mać khwaleše Michała, zo je so
nad džěćatkem smilił a je přiwzał.

Za tydzeń přińdže cuzy stary mužik k Popelicom a
praješe, zo je žónska z mjenom Hanka wumrěła pola
nich. Je prajila, zo su Popelic ju wukubłali a za nju
kaž za swoju so starali. Jeje njeposlušnosć je wina na
jeje njezbožu. „Mój smój ju“, powědaše staruška dale,
„ze swojej žonu přiwzaloj, dokelž widźachmoj, zo je
jara hubjena. Za něšto njedžel wza swoju mału holčku
a rjekny, zo chce z nej k wam hić. Na wječor so bjez
njeje wróci. Tu so moja žona wustróža, dokelž mysleše,
zo je ju něhdže morila. Wona pak wobkrućeše, zo je
džěćatko derje zastarane. Ja ji prajach: „Bórzy budžeš
před Bohom twojim sudnikom stać, přisahaj namaj,
zo wěrnosć rěčiš“. Přisahaše. Prošeše tež naju, zo nje-
bychmoj wam ničo wo jeje smjerći přizjewiloj. Ja

pak prajach: „Kaž dołho sy žiwa, chcu mjelčeć. Mam pak za swoju winowatosć, twoju smjereć twojim znatym wozjewić.““

„To sće prawje činił“, naspomni Popelowa.

„Dyrbju pak hišće prajić, zo je žónska z podaćom do Božeje wole wumrěła. Je mi tež přikazała wam prajić, zo wšitkich wo wodaće prosy. Bě jara ponižna a pokutnje zmyslana. Je so dała doma wobstarać a knjez farań je so z njej modlił, doniž njeje sćicha wudychala.“

„Bóh daj je wěčny wotpočink a wěčne swětlo njech jej swěći“, zdychny zrudnje Michał.

Tutón staraše so tež wo pokhowanje, kiž so sta we wosadze, hdžež bě Hanka běh swojeho žiwjenja skónčila. Chcyše z tym zadžěwać wšelakim njelubosćiwym řečam, kiž bychu zawěsće nastale w ródnej wjesy a we wokolinje, hdy by ju doma pohrjebać dał. Jenož hajnikej zdžěli Hancynu smjereć a tón poda so z Michałom na přewodzenje. Při pohrjebje njewobdžěli so skoro niktó druhi, dokelž ju we wsy znali njeběchu. Bě bjeze wšeje pychi, hołka a tołka. Michał plakaše hórcy a tež staremu hajnikej sylzowaštej wóčcy.

IX.

Minychu so někotre lěta. Popelic mać měješe wulku lubosć k małej Hancy a staraše so za nju tak derje kaž bě ji to móžno. Sama při tym womłodnjowaše. Dokelž pak ji tola khorosć haćeše swoje wukubłanske wotpohlady pola Hanki přewjesć, tak při wza Michał staršu ćetu do domu, zo by maćeri pomhała. Pola Hanki jewjachu so dobre duchowne dary. Zapórtki zleho podusy mać, kopřiwu a pyř wutorha jeje mudra ruka z korjenjemi. Čisty bohobojazny, serbski narodny powětr wobwěhowaše Hancynu něžnu dušu a zbudži w njej kwětki dobrych počinkow kruteje wěry do Boha, sylneje nadžije na njeho a wozbožaceje lubosće k njemu a sobu-

čłowjekam. Hanka měješe wulke wumělske dary, móžeše krasnje rysować, wosebje pak so wustoješe na hraće na huslach. Hdyž wona hudžeše, tak to njeběchu jenotliwe zwuki, kotrež přez swoju čistosć a prawy porjad čłowjeske wucho zwjesela, ale to bě něžna luba řeč, kotraž z hłubokosće duše wukhadžeše a do čućiweje so zaso dobywaše, kotraž čłowječu wutrobu donjese do doła zrudoby a žalosćenja a ju zaso pozběhny k njebjeskim radowanjam. Michał, kiž bě mócnje w zrozumjenju hudźby pokročował w přjedawšich lětach, hdyž hraješe z Hancynej maćerju a zestarjenym kantorom, wuwučowaše wósomlětnu Hanku sam w tutym wumělstwje, a wjeseleše so, zo ma tak dobrou a pilnu šulerku. Hdyž wonaj nětko w lěsu při kćějatym wrjósu hraještaj, tak njebě to jenož za Michała wutrobne wjesele, ale tež stary hajnik posłuchaše na ławcy sedžo hnuty a ptački z nimaj fifolachu a sorny a sorniki popřestawachu z pastwu a pozběhowachu wćipnje z nastajenymi wušemi swoje hłowčki. To běchu najzbožowniše hođžiny wěrneho, njeskaženeho wjesela za Michała, kotrež njeby chcył za žane druge zawjeselenje parować.

Hdyž bě Hanka šulu wukhodžila, tu pominy so měrnje a ćiše k Michałowej najwjětšej zrudobje jeho dobra mać, kiž bě jemu tak nadobne zasady k samotnosćam wěrneho křescana a z tym šlachotneho čłowjeka zaščěpiła. Dolho so Michał rudžeše, zo je mać na prawdu Božu wotešla, ale jeho sylna powaha přewiny tež po času tute Bože domapytanje. Ale tež Hanka wolóžeše po něčim přeco bóle jeho ćežki dónt. Zrozumješe Michalej dospołnje, pomhaše jemu pilnje a mudrje při dźěle, tak zo Michał nikoho drugeho wokoło sebje měć njechaše. Nichtó njemóžeše jemu z ničim tak wutrjechić kaž Hanka. Haj tuta měješe k wšemu najwjětši šik a rozumnu mysl. Bórzy nawukny tež knihiwjednistwo a sta so tak woprawdže z prawej ruku za Michała, na ko-

trehož přikhadžachu druhdy hižo hodžiny mučnosće jako scěhwk slabeje wutroby. Hanka wosta sama rad na wsy pola Michała a tutón sebi to tež přeješe, zo by tak wolu jeje maćerje dopjelnił. A tak překroči Hanka hižo wósomnate lěto a bě wurostła k rjanej powabnej knježnje, kiž so wuznamjenješe před druhimi wo wjele přez čelne a duchowne samotnosće. Při tym pak wobsedžeše zakładny kamjeń wšěch počinkow, mjenujcy ponižnosć, na kotruž móže čłowjek swoje duchowne žiwjenje twarić kaž na skału, bjez kotrejež pak so při wichorach tutoho žiwjenja wšitko sypnje kaž khěža, kiž je na pěsk twarjena.

Jónu při wječornej zabawje mjez Michałom, ćetu a Hanku rjekny tuta nadobo: „Wujo, čehodla so ty njejsy woženil, ty by tola tak dobry mandželski byl!“

Michał so posměwkujo znapřećiwi: „Dokelž mje žana njeje měc chcyła.“

„Moja wowka wšak je tebe rad měc chcyła, ale jeje nan je ju nuzował sebi drugeho wzac. A moja mać njeje twoju dobru wutrobu dosć spóznała a je so dała wot drugeho wobkuzlać. To sym wšitko zhoniła. Ale štož moja mać njeje chcyła, to chcu ja. Ja tebe lubuju.“

„Džěco, što rěčiš! Twój nan bych mohł być dwójcy, ale nic twój nawoženja. To dyrbiš sebi jeneho mlodeho namakać a nic mje. Moje włosy so hižo běla.“

„A tak su čím rjeńše, su kaž ze slěbornymi nitkami přetkane.“

„Michale“, rjekny ćeta, „tajkule rjanu njewjestu njesměš wotpokazać. To mje wjeseli, zo změješ krasnu mlodu žónku, kiž će zastara. Ja čuju, zo starnu a zo mi njebudže dołho wjacý móžno moje džělo wobstarać. Je nuzne, zo změješ nowu hospozu.“

Michał bě cyle zastróžany, njewědžeše, što ma wotmołwić, hladaše někak zrudny na podložbu.

„Ně, ćeta, hospoza wostanješ ty, tak dolho hač budžeš žiwa. Ja budu jenož twoja pomocnica. A Michał budže mój mužik. Njewěrnno ćeta, ty budžeš mi pomhać. Hdyž wón njecha, tak pónďžeš ty knjezej fararjej a skazaš připowědanje.“

„Ně, to tola njeńdže! To je nawoženjowa wěc! Ale powuču jeho jako ćeta, zo by to z hrěchom było, hdyž sej njeby tebje wzał, hdyž chceš jeho měć.“

„Haj chcu jeho měć a žaneho drugeho!“

Michał stanywši rjekny: „Wostajmy to džensa a přewostajmy wěc Bohu knjezej.“

Cyłu nóc njemóžeše Michał wóčka zańdźelić, hakle na ranjo trošku wusny a džiješe so jemu, zo leži na židžanym přestrjenje, kiž je přetkany z kćějaty m wrjosom a mjetelki kaž jandželki Bože zlétuja wokolo njeho.

Nazajtra džěše Michał sam do lěsa a njewza Hanku sobu, štož tutej tak žel činješe, zo poča plakać. Ale Michał wosta při swojim a njeda so přez sylzy pohnuć, byrnjež jeho to bóle bolalo. Chcyše sam być a sebi wěc dokładnje rozmyslić, dokelž bě jemu činić wo zbožo Hanki a nic wo swoje. Mysleše, z kajkej žadosću je přěnju Hanku požadał; kak woslabjena bě jeho lubosć k drugej; a kak nětko žaneje mandželskeje přikhilnosće wjacj njezačuwa k tej, kiž je jemu sama swoju lubosć wuznała. Měnješe, přikhilnosć Hancyna njewukhadža z lubosće k njemu, ale z džakownosće, chce dobre činić, štož je jemu mać z njedžakom plaćila. „Chce wopor přinjesć“, praji sebi, „ale tajki wopor njesměm přijimać. By to z hrěchom było, hdy bych njenazhonosć tuteje młoduški wužil. Ně, njemóžu, njeje móžno. Što bych ludžo k tomu prajili.“ Wótře zawoła Michał poslednje słowa bjez toho, zo to wědžeše.

„Što njemóžeš, što njeje móžno, što maja ludžo prajić!“ zawoła z husćiny přikhadžacy hajnik.

„Prawje, zo džeš. Sy mi wot Boha pósłany. Škoda maćerje, tuž nimam nikoho, kotrehož mohl so wo radu prašeć.“

„Što pak maš tak wažne na wutrobje?“

„Haj wažne je to, dokelž so njejedna jenož wo mnje, ale wo Hanku.“

„Je so tež do jeneho čornowłosaka zhladała, kaž jeje mać?“

„Nic do čornowłosaka, ale do bělowłosaka, do šedziwca, do mnje.“

„To budže wjesely kwas, hlej, tajke něšto so mi nje-
stanje. Hdy ha budže kwas? Tón sej njedam nimo hić
a zwjeselosću sej zarejwam, zo maš rjanu njewjestu.“

„Ně, hajniko, ta wěc je jara khutna. Móžu to před
swojim swědomjom zamołwić, sebi přidruzić něžnu
kwětku, kiž je mi z džakownosće přikhilena? Sym z tym
spokojom, zo bychmoj tak dale žiwaj byłoj kaž hač do-
tal. Mandželskeje lubosće nježadam a nimam jeje tež
k njej.“

„Sym tebje wobkedźbował a ju a wěm, zo je twoja
lubosć dospołniša a tež jeje. Twoja přenja lubosć, kaž to
najbóle je, paleše so kaž žahły woheń, kiž słomu niči.
Ale hdyž je słoma a byrnjež rjeńša byla, spalena, zwo-
stanje čorny mazany popjel, kiž wjacj njehrěje. Twoja
druha bě drje měrna, ale tola sebična, kiž pytaše hišće
swój wužitk. Ale nětko je twoja lubosć dospołna, pře-
krasnjena. Twoja lubosć je tajka, kaž wo njej swjaty
Pawoł praji: lubosć je sćerpliwa, je dobroćiwa; njeje za-
wistna, njeje samokhwalna, njenaduwa so. Njeje česće-
lakomna, njepyta swójeho wužitka, njeda so rozhněwać,
njemysli zleho. A tež Hancyna lubosć je wěrna, dokelž
wona njewjeseli so nad njesprawnosću, wjeseli pak so
nad prawdu. Wšitko znjese, wšitko wěri, všeho so na-
džija, wšitko počerpi. Tuž nječín dołhich, njewužitnych

přemyslowanjow, ale wzmi sebi ju, dokelž hodžitaj so jedyn k druhemu.“

„A što rjeknu ludžo, što knjez farań?“

„Što ludžo rjeknu, wo to so njestaraj. Ći powědaja wšelake; wěrne a husćišo hišće njewěrne. A knjez farań je nazhonity. Wě, zo su tajke mandželstwa njerune po starobje husto jara zbožowne. A waju swjata lubosć za to rukuje, zo to pola waju budže. Jeli pak by so knjez farań spjećował, čin tak kaž to sćini wučer, w twojich lětach, kiž chcyše so tež z wósomnaćelětnej woženíc. Knjez farań předowaše, zo dyrbja ludžo prawje husto swjate sakramenty dóstawać. Hdyž wučer přińdže připowědanje skazać, rozhori so farań a porokowaše, zo chce sebi tajki stary čłowjek tajku młodu brać. Wučer čakaše sćerpnje, doniž njebě farań dorěčał, a potom rjekny: „Knjez farań, wy sće tak husto předował, zo dyrbi-my swjate sakramenty dóstawać a hdyž ja nětko chcu a tak swariće.“ Farań so zasmja prajicy: „Tak jenož přińdžtaj.““

To słyšicy zasmja so tež Michał prajicy: „Hdyž ty, hajniko, za dobre spóznawaš a sy mje tak lubje rozwučil, kak mam so zadžeržeć pola fararja, tak w Božim mjenje!“

„Tuž wjele zboža, luby Michale. Na kwas mje tola za to přeprosyš!“

„Zawěsće, to so stanje, toho so njetrjebaš bojeć.“

Hdyž nazajtra Michał knjezej fararjej přińdže a jemu wozjewi, što chce, tak so tón tola trochu džiwaše. Michał pak rjekny: „Knjez farań, Bóh je swědk, zo mje žane zeńske winy k tomu njewjedu, ale jenož wěrna lubosć k bližšemu. Hanka dyrbi mi być kaž kralej Davidej Abisag Sumamidska, kotrejež njespózna.“

„Sym sebi tebje, Michale, přeco wysoko wažil. Nětko pak spóznawam, zo mnohich přesahuješ, dokelž twoja

lubosć so nihdy njepominje, byrnjež wěšćenja zašle, abo rěče přestale abo wědomosć so zhubiła. Hdy by naš serbski narod wjacы tajkich njesebičnych mužow měl, tak njeby ženje stracha było, zo so pominje. Tuž přińdźtaj a z wjeselosću chcu waju zwěrować.“

W Michałowej ródnej wjescy njebě cyrkwje, ale we susodnej poł hodźiny zdalenej.

Bě rjany ćopły póznjeński dzeń. Michał džěše ze swojej mlodej njewjestu po starym serbskim wašnju pěši k wěrowanju. Stary hajnik a někotři přeceljo přewodźachu pod wjednistwom braški nawoženju a njewjestu. Ćim wjacы wćipnych pak čakaše na njeju před cyrkwju, wosebje žonow a džěći. Tu a tam bóle zezady stoješe tež črjódka mlodych holcow, kotrež činjachu šćipate připomnjenja. Tute pak wukhadźachu ze zawisce a nic z křescanskeje lubosće. Kóždy z nich by wjesela byla, hdy by so Michał za njej woprašal, nětkle pak wusměšachu jeho jako stareho blazna. Po Božich službach bě při cyrkwinskih durjach tajka ćišćenca, zo njemóžeštaj mlodaj mandželskaj z cyrkwje wustupić. Kóždy chcyše sebi jej prawje blisko wobhladać. Michał pomasny do kapsy a ćisny horšć drobnych pjenjez na prawo a na ľewo při cyrkwi. Nětk nasta žiwjenje, džěći so wo nje bijachu, a hdyž Michał hišće dwójcy abo trójcy to sćini, tak walichu so tež žónske na nje a zwěrowanaj móžeštaj měrnje woteńć z hosćemi do korčmy, hdžež bě nawoženja daľ swaćinu připrawić. Korčmař nošeše na blido mjasowu jušku a z mjasom pokładžene pomazki a caľty z rybičkami. Hdyž pak lubozna kofejowa wón jstwu napjelnjowaše, zaspěwa braška „mandželstwo“, štož wšitcy radostnje sobu spěwachu. Na kóncu poskići Michał kóždemu škleńčku slódkeho palenca, kiž bě sam z mjedu zhotowiľ. Potom kazaše nawoženja ze swojej njewjestu wšitkim na kwasnu hosćinu, kiž dyrbješe so hakle wječor w šesćich započec. Susod, mlody Khěžnik,

bě k tomu tež rumnosće swojeho domu přewostajił. Na tutu běchu tež hospodarjo ze wsy ze swojimi žonami přeprošeni. Rejow njesmědžeše pak po Michałowej poručnosći być. Chcyše kwas sebi wuhotować, kaž so to jemu lubješe.

Wot wěrowanja so pěši domoj wróciwši čuješe so Michał sprócný, tak zo sedžo zdrěmny. Ale jenož khwilku, potom stany, staji sebi wysoki kłobuk, wučahny zapjećeny list z wěrowanskeje sukne a da jón Hancy prajicy: „Tu wzmi tuto wopismo, kotrež sym w měsće dał wčera zhotowić. Je to mój kwasny dar, kiž ći kusk moju lubosć wobswědči. Nětko pak chcemoj pčołkam hić a so jim jako młodaj mandželskaj předstajíc.“

„Džakuju so wutrobnje, ale nimam žaneho kwasneho dara, z wuwzaćom wušiwaneho rubiška, khiba swoju wěrnú lubosć.“

„A ta mje bóle zwjeseli hač wšitko druhe. Nětk pak pój!“

Bože slónčko swěćeše jasnje a mile. Swjata ćišina knježeše w přirodže. Michałej so tak derje dychaše we čistym powětře. Jeho wobličo bě z radosću napjelnjene a so spokojnje posměwkujo zhladowaše z wjeselosću na swoju młodu žónku. Tuta, horda na swojeho muža, kiž runje zrosćeny kaž jědla stupaše z krutym stupom, přimny jeho za ruku kaž wjesele małe džěčo swojeho nana. Tak ruku w rucy kročeštaj do raja kćějatyh kwětkow na wulku přestrěń luboznu wón wudychaceho wrjósa. Bě radosć na njón zhladować, hdžež so wóčko zwjeseli a wucho wokřewi na hudźbje milionow bunčatych pčołkow, kiž pilnje zletowachu wot kwětki ke kwětcy, pijo slódku brěčku z nich. Hromadžachu cyrobu za dołhu, njesmilnu zymu a bohatstwo za swojeho knjeza. Tutón pak njebě lakomny a skupy, haj runje džensa na svojim kwasnym dnju bě to dopokazał, hdyž po-

staji, zo ma po joho smjerći jeho wulke zamoženje přez 200 tysac hriwnow, kiž běchu jemu pčolki nanosyle, dóstać jemu zwěrowana njewjesta. Pola kołow so na kruch sucheho slanja, kiž bě wobdate wot kćějaceho wrjósa, lehnywši, rjekny Michał k swojej młodej žonje: „Hanka, chcu tu trošku sam mjez mojimi pčolkami přebywać. Dži a našćipaj najrjeńše kwětki wrjósa do kwěćela, kotryž sebi damoj jako dopomjeńku na tutón najzbožowniši dzeń naju žiwjenja do hornca a tak ženje njepřekćěje.“

„Jako žona mam posłuchać a činju to rad.“

Zo njebychu slónčne pruhi Michała do wóčkow kałale, zawodže swoje wobličo z wušiwany m rubiškom, wot Hanksi jako kwasny dar darjenym, a jemu tak lube hłosy pčolkow zynčachu jeho bórzy do spara. Hanka našćipa lónčko kćějateho wrjósa a namaka tež někotre prawaki. Te chcysje Michalej džensa ke kwasnej wječeri přeni króc jako jeho žona přihotować. Wróci so k swojemu mužej a hdyž jeho spać widžeše, njechaše jeho budzić, ale sydny so na ławku a runaše wrjósowe kćenja. Při tym husto zhladowaše na Michała, kak měrnje wón spi. Ale wón njewotući tež, hdyž poča zymniši wětřik zaduwać a Bože slónčko přeco bóle so khileše k wobzorej a Boži domčk khwataše. Bě wulki čas k nawrótej, dokelž so zawěsće hosćo hižo k wječeri skhadzowachu. Tuž dyrbyeše Michała budzić.

Wotewza rubiško z wobliča a wokoši jeho přeni króc na čolo. Ale kak so zastróži! Čolo bě lódzymne a tež rucy, kotrež popřimny. Zakřikny z cyłym hłosom, padny na kolenje a majkaše jeho licy, hórcy plakajo. Wolaše: „Pomoc, pomoc!“ A hlej tu přiběža hajnik, kiž runje přez lěs na kwasnu wječer džěše. So prašejo: „Što je so stało?“ „Wón je mortwy! Je wumřěl!“

Hajnik wottorhny Hanku, wot Michałoweho ćěla, wza ju za ruku a wjedžeše ju domoj. Wona bě kaž bjez mocy. Potom pósła někotrych hižo w kwasnym domje zhromadženych hosći z nosydlami po zemřěteho. Hanka pak cychnowaše kaž bjez rozuma, torhaše wot so kwasnu drastu, tak zo dyrbjachu ju do komorki zamknyć, hdžež ju někotre žónske z přecelstwa stražowachu. W kwasnej jstwi wustajichu zemřěteho we wěrowanskej drasće. Hosćo so za wotemřěteho pomodlichu a so wotsalichu. Michałowy kašć wudebichu z kćějatym wrjósom a na hłowu dachu jemu zeleny wěněk kaž čestnemu młodźencej. Pćołkam pak hnydom wozjewichu, zo je jich knjez zemřěl. Nawarjene jědže dóstachu khudzi we wsy a we wokolnych wjeskach. Wulke syły přikhadzachu na pusty wječor a wobdžělichu so při pohrjebje. Mnohe sylzy mačachu jeho row. Z lubosću chcychu jemu mytować, štož bě z lubosće za nich činił.

Jenož Hanka, kiž měješe najwjetšu lubosć k njemu, njemóžeše na pokhowanje přińć, dokelž zymica bě jeje rozum zamučila. Dyrbjachu ju z mocu we ložu dđeržeć. Chcyše do lěsa běžeć a Michała ze spara budzić. Tola mlode žiwjeńske mocy přewinychu khorosć. Hanka wotkhoru, bě pak so jara přeměnila. Njebě wjacu wjesole džěćo. Bě měrna, haj přemyslowata. Sydaše hodžiny dolho při Michałowych kołčach, bjez toho, zo by słowčka prajila. Wyšnosć pomjenowa hajnika jako předporučnika a zdžěli, kak jara zamožita je. Ale wona na to ani ze słowčkom njewotmołwi.

Minychu so lětka a tři. Mjez tym prócowaše so někotryžkuli młodźenc jej so bližić, zo by sebi ju dobył jako njewjestu, ale wona wšitkich měrnje, tola kruće wotpokaza.

Hanka sta so poľnoľětna. Bórzy po tym wotjědže a njewróći so wjacu. Za poľ lěta wupisa notar jeje wobsedźeństwo na předań. Hdyž so tuto wotměwaše, zhoni-

chu ludžo, zo je Hanka do Afriki pućowala a tam poslužuje khorym a bėdnym jako miłosćiwu sotra. Swoje zamoženje je wšelakim dobroćeřskim wustawam připokazala, kotrež lubosć wukonjeja, kaž je činił zemřety nawoženja, kotrehož wutroba so horješe ze swjatej lubosću.

Serbska ludowa knihownja.

- Čo. 1. **Zabawy.** Powědańčka. Spisał Jan Radyserb-Wjela. 1901. 79 str. 30 pj.
- Čo. 2. **Daniel w lawowej jamje.** Spisał Jan Dobrucký 1902. 43 str. (Rozpředane.)
- Čo. 3. **Wótčinske hrona.** Serbam poswjećił Matej Urban. W Budyšinje 1905. 56 str. 50 pj.
- Čo. 4. **Jakub Čišinski.** Žiwjenjopis. Spisał Mikławš Andricki. 1906. 19 str. 50 pj.
- Čo. 5. **Wokřewne wonješko.** Pječory trójnik „Wótčinskich sonetow“. Spěsnił M. Urban. 1907. 24 str. 20 pj.
- Čo. 6. **Štyri powědańčka** za serbski lud. Spisał Jurij Libš. 1921. 62 str. 30 pj.
- Čo. 7. **Powědańčka** za serbski lud. 2. rjad. Spisał Jurij Libš. 1921. 111 str. 30 pj.
- Čo. 8. **Wowcyne zabawki** za pěkne džěci. Zestajał Jan Radyserb-Wjela. 1921. 128 str. 30 pj.
- Čo. 9. **Kaspar Zdenjek Kapleř ze Sulec.** Historiske powědańčko Beneša-Třebizskeho. Zeserbšćił Jurij Libš. 1921. 134 str. 30 pj.
- Čo. 10. **Wotrow** — Łužiska Troja. (Z wobrazami.) Spisał Pawoł Šołta. 1922. 38 str. 30 pj.
- Čo. 11. **Hronow.** Powědańčko ze Serbow. Spisał Jurij Winger. 1922. 135 str. 30 pj.
- Čo. 12. **Tři nastawki:** 1. Wo serbskim ludowym basnistwje — 2. Serbja jako misijonarjo bratr. jednoty — 3. Serbowka w Surinamje. Spisał Ota Wićaz. 1922. 56 str. 30 pj.
- Čo. 13. **Lubuš.** Powjesé ze Šwjerčohrodowskeho lěsa. Napisał Bjarnat Hanč. Přeserbšćił H. 1922. 58 str. 25 pj.
- Čo. 14. **Wutrobine nalěco** Mathildy Stangec a Korle Augusta Fiedlerja. Wopisał a pěsnje zesběrał Ota Wićaz. 1923. 56 str. 30 pj.

- Čo. 15. **Jana Hajncy Serbske basnje a pěnje.** Ze žiwjenjoběhom a wobrazom pěnjerja wudał prof. Ota Wićaz. 1925. 52 str. 50 pj.
- Čo. 16. **Handrij Zejleř a Korla Aug. Kocor.** (Jeju žiwjenjoběh z wobrazami.) 168 str. 75 pj.
- Čo. 17. **Kwasne přednoški** a kwasne řeče serb. braški. Za zeleny, slěborny abo zloty kwas zezběrał M. Nawka. 136 str. 50 pj.
- Čo. 18. **Hana.** Roman Henrika Sienkiewiča. Přeložil Beno Cyž. W Budyšinje 1925. 164 str. 50 pj.
- Čo. 19. **Bjez Boha na swěće.** W slowakskej řeči spisala Khristina Royowa. Z wobrazami. Přeložil K. W. W Budyšinje 1925. 54 str. 30 pj.
- Čo. 20. **Čłowjek w přirodže.** Přednoškow I. džěl. Za serbske towařstwa napisał K. B. Šěca. W Budyšinje 1925. 92 str. 50 pj.
- Čo. 21. **Mikławša Andrickeho Listy z Prahi** z lět 1886 do 95. Wudał Michał Nawka. W Budyšinje 1925. 128 str. 50 pj.
- Čo. 22. **Čłowjek w přirodže.** Přednoškow II. džěl. Za serbske towařstwa napisał K. B. Šěca. W Budyšinje 1926. 109 str. 50 pj.
- Čo. 23. **Njedzelske Bjesadowanki.** Knižka I. Za pěkne džěci serbskich křescanskich staršich zběrał a připrawil Serbomil Tuchorski. W Budyšinje 1926. 80 str. 50 pj.
- Čo. 24. **Džědowe zabawki** za pěkne serbske džěci. Ze stajał Jan Radyserb-Wjela. Wudał dr. Arnošt Muka. W Budyšinje 1927. 118 str. 50 pj.
- Čo. 25. **Spokojene žedženje.** W slowakskej řeči spisala Kristina Royowa. Do serbskeje řeče přeložil K. W. Wobrazy přida J. Warns. W Budyšinje 1927. 47 str. — 30 pj.
- Čo. 26. **Na dalokich pućach.** Přednoškow III. džěl. Za serbske towařstwa napisał K. B. Šěca. W Budyšinje 1927. 119 str. 50 pj.

